

Opinnäytetyö (AMK)

Liiketalous

Taloushallinto

2014

Eini Eronen

TILINPÄÄTÖSANALYYSI

– YHDISTYS X

TURUN AMMATTIKORKEAKOULU
TURKU UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES

OPINNÄYTETYÖ (AMK) | TIIVISTELMÄ

TURUN AMMATTIKORKEAKOULU

Liiketalous | Taloushallinto

2014 | 45

Hanna Kärkkäinen

Eini Eronen

TILINPÄÄTÖSANALYYSI – YHDISTYS X

Opinnäytetyön tavoitteena oli tutkia yhdistyksen taloudellista tilannetta sekä selvittää, miten yhdistyksen johtokunta voi hyödyntää tilinpäätösinformaatiota päätöksenteossa. Yhdistyksen taloudellista tilannetta tutkittiin tilinpäätösanalyysin avulla. Tilinpäätösanalyysi tehtiin vuosilta 2011–2013.

Opinnäytetyön teoriaosassa käsiteltiin yhdistyksen toimintaa säätelevää yhdistyslakia, yhdistyksen kirjanpitoa ja verotusta. Lisäksi tutkittiin tilinpäätöksen laatimista, raportointia ja sen analysointia. Tilinpäätösanalyysin menetelmistä esiteltiin prosenttilukumuotoinen tilinpäätös, trendianalyysi, tunnuslukuanalyysi ja rahoituslaskelma.

Teoriaosan jälkeen esiteltiin työn toimeksiantajana oleva yhdistys, jonka tilinpäätösanalyysi tehtiin kolmelta menneeltä vuodelta. Opinnäytetyön tavoitteen lisäksi tehdyn analyysin tarkoituksena oli havainnollistaa aiemmin esiteltyä teoriaosaa. Tilinpäätösanalyysissä menetelmiksi valittiin prosenttilukumuotoinen tase, trendianalyysi ja rahoituslaskelma. Yhdistyksen rahoitusrakennetta ja vakavaraisuutta havainnollistettiin tunnuslukuanalyysillä.

Yhdistys todettiin maksuvalmiudeltaan hyväksi sekä vakavaraiseksi. Tarkasteluvuosien tilikauden tuloksissa oli suuria vaihteluita. Kuitenkin vuonna 2013 tilikauden alijäämä laski lähelle nollatulosta. Yhdistys on toiminut pitkään ja sen toiminta on vakiintunut. Vuoden 2013 tulos tuki yhdistyksen tavoitetta talouden tasapainottamisesta ja hyvien toimintaedellytysten saavuttamisesta myös jatkossa.

ASIASANAT:

Tilinpäätösanalyysi, tilinpäätös, yhdistys, rahoituslaskelma, tunnuslukuanalyysi

BACHELOR'S THESIS | ABSTRACT

TURKU UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES

Business Administration | Financial Management

2014 | 45

Hanna Kärkkäinen

Eini Eronen

FINANCIAL STATEMENTS ANALYSIS – NON-PROFIT ORGANIZATION X

The objective of the thesis was to study the financial state of the non-profit organization X. In addition, it was given knowledge and clarifies how to use financial statements in the decision making. The financial statements analysis was done to study the financial state of the non-profit organization X during years 2011-2013.

The theory part of the thesis was consisted of association law, accounting and taxation. In addition, financial statements, reporting and financial statements analysis were studied. The analyzing methods of the financial statements were presented.

After the theory part, the non-profit organization X was presented. The financial statements analysis was done for three previous years. In addition to the main purpose of the thesis, the other meaning of the financial statements analysis was to illustrate the theory part and make it easier to understand. A balance sheet in percentages, trend analysis and a cash flow statement were chosen as the analyzing methods. The capital structure and solvency of the non-profit organization X were illustrated in ratios.

In the conclusion of the financial statements analysis, organization X was concerned as a non-profit organization with a good liquidity and solvency. The results of the financial periods during the years 2011-2013 showed great variation. The deficit in 2013 decreased near zero. The non-profit organization X has operated for many years and its main operation have been stable. The result of the year 2013 supported the organization's objective to balance the financial state and continue developing the operation in the future.

KEYWORDS:

Financial statements analysis, financial statements, non-profit organization, cash flow statement, key figures

SISÄLTÖ

1 JOHDANTO	6
2 YHDISTYS	8
2.1 Yhdistyslaki	8
2.2 Yhdistyksen kirjanpito	11
2.3 Yhdistyksen verotus	12
3 TILINPÄÄTÖS	15
3.1 Tilinpäätöksen laatiminen	15
3.2 Tuloslaskelma	18
3.3 Tase	21
4 TILINPÄÄTÖSANALYYSI	23
4.1 Mikä on tilinpäätösanalyysi?	23
4.2 Tunnuslukuanalyysi	25
4.3 Rahoituslaskelman laatiminen	29
5 YHDISTYKSEN X TILINPÄÄTÖSANALYYSI	32
5.1 Yhdistys X	32
5.2 Tuloslaskelman ja taseen analyysi	33
5.3 Rahoituslaskelma	40
6 YHTEENVETO	43
LÄHTEET	45

LIITTEET

- Liite 1. Tuloslaskelman malli
- Liite 2. Lyhennetyn taseen malli, vastaavaa
- Liite 3. Lyhennetyn taseen malli, vastattavaa
- Liite 4. Rahoituslaskelman malli
- Liite 5. Tunnuslukujen ohjeavot
- Liite 6. Yhdistys X, tuloslaskelmat 2011–2013
- Liite 7. Yhdistys X, taseet 2011–2013

KUVIOT

Kuvio 1. Oman pääoman tuotto- % (Seppänen 2011, 73.)	26
Kuvio 2. Koko pääoman tuotto- % (Seppänen 2011, 73.)	27
Kuvio 3. Omavaraisuusaste- % (Seppänen 2011, 85.)	27
Kuvio 4. Velkaantumisaste- % (Seppänen 2011, 85.)	28
Kuvio 5. Quick ratio (Seppänen 2011, 89.)	28
Kuvio 6. Omavaraisuus- ja velkaantumisaste	39
Kuvio 7. Quick ratio	40

TAULUKOT

Taulukko 1. Liiketoiminta ja varsinainen toiminta (Vierros ym. 2013, 55.)	18
Taulukko 2. Liiketoiminta ja varainhankinnan ryhmä (Vierros ym. 2013, 62.)	19
Taulukko 3. Sijoitus- ja rahoitustoiminnan tuotot ja kulut (Vierros ym. 2013, 63.)	20
Taulukko 4. Taseen vastattavaa, oma pääoma (KHT-yhdistys 2010, 77.)	22
Taulukko 5. Toiminnan rahavirta (Vierros ym. 2013, 74.)	30
Taulukko 6. Investointien rahavirta (Vierros ym. 2013, 74.)	31
Taulukko 7. Rahoituksen rahavirta (Vierros ym. 2013, 74.)	31
Taulukko 8. Tuloslaskelman trendianalyysi, varsinainen toiminta	34
Taulukko 9. Tuloslaskelman trendianalyysi, varainhankinta	35
Taulukko 10. Tuloslaskelman trendianalyysi, tilikauden tulos	35
Taulukko 11. Prosenttilukumuotoinen tase, vastaavaa	36
Taulukko 12. Prosenttilukumuotoinen tase, vastattavaa	37
Taulukko 13. Taseen trendianalyysi, vastaavaa	38
Taulukko 14. Taseen trendianalyysi, vastattavaa	38
Taulukko 15. Toiminnan rahavirta	41
Taulukko 16. Investointien ja rahoituksen rahavirrat	42

1 JOHDANTO

Opinnäytetyön tavoitteena on tutkia yhdistyksen taloudellista tilannetta sekä selvittää, miten yhdistyksen jäsenistä muodostuva johtokunta voi hyödyntää tilinpäätösinformaatiota päätöksenteossa. Tilinpäätösanalyysin tavoitteena on selvittää yhdistyksen taloudellista tilannetta, joten se tukee opinnäytetyön tavoitetta ja soveltuu tutkimusongelman ratkaisemiseen.

Yhdistyksiltä toivotaan suurempaa roolia kunnallisten kulttuuri- ja liikuntapalveluiden tuottajana, avointa jäsenten osallistumista päätöksentekoon ja läpinäkyvyyttä. Näitä aiheita käsittelevän tutkimuksen vastaajista 65 % toivoo suurempaa roolia liikunta- ja urheiluseuroille kulttuuri- ja liikuntapalveluiden tuottamisessa palvelun kustannusten, saatavuuden ja laadun vuoksi. (Sokka ym. 2014, 42-44.)

Tilinpäätösanalyysi toteutetaan analysoimalla työn toimeksiantajana olevan yhdistyksen kolmen vuoden (2011–2013) tilinpäätöksiä. Käyttämällä 3-5 vuoden aikajaksoa muodostetaan kuva toiminnallisen suoritustason trendeistä ja vuosittaisista muutoksista (Seppänen 2011, 97). Jotta tehty tutkimus ja sen tulokset ovat luotettavia, käytetyt lähteet on arvioitu kriittisesti.

Opinnäytetyö on jaettu kuuteen lukuun. Toisessa luvussa tarkastellaan yhdistyksen lainsäädäntöä, kirjanpitoa ja verotusta. Seuraavassa luvussa käsitellään tilinpäätöksen laatimista ja raportointia sekä yhdistyksen tuloslaskelman ja taseen mallia. Luvussa neljä tutkitaan, mikä tilinpäätösanalyysi on. Lisäksi siinä esitellään tilinpäätösanalyysin menetelmistä prosenttilukumuotoinen tilinpäätös, trendianalyysi, tunnuslukuanalyysi ja rahoituslaskelma. Tunnuslukuanalyysissä käsitellään tunnusluvut, jotka ovat luotettavia laskea yhdistyksen tilinpäätöksistä. Nämä kolme lukua muodostavat opinnäytetyön teoriaosuuden. Sen tavoitteena on olla selkeä ja helposti ymmärrettävä.

Luvussa viisi esitellään toimeksiantaja yhdistys ja sen tilinpäätöksistä toteutettu tilinpäätösanalyysi. Analyysin tavoitteena on tutkia yhdistyksen taloudellista tilaa ja kehitystä. Lisäksi sen tarkoituksena on havainnollistaa aiemmin esiteltyä teo-

riaosaa ja auttaa yhdistyksen jäseniä tilinpäätösinformaation tulkinnassa. Analyysin lähteinä käytetään yhdistyksen verkkosivuja ja tilinpäätösinformaatiota kolmelta kuluneelta tilikaudelta. Tilinpäätösanalyysin menetelmiksi valitaan prosenttilukumuotoinen tase, trendianalyysi, tunnuslukuanalyysi ja rahoituslaskelma. Rahoituslaskelmasta on katsottu olevan hyötyä myös laskentatoimeen perehtymättömille yhdistyksen päätöksentekijöille, sillä se on helpommin ymmärrettävä kuin tuloslaskelma tai tase (Perälä & Perälä 2006, 230). Opinnäytetyö päättyy yhteenvetoon. Siinä esitellään tilinpäätösanalyysin tulokset.

2 YHDISTYS

2.1 Yhdistyslaki

Yhdistyksen toiminnasta säädetään yhdistyslaissa. Lakia sovelletaan yhdistykseen, jonka tarkoituksena on aatteellisen toiminnan harjoittaminen (Yhdistyslaki, 1§). Jos yhdistyksen toiminnan tarkoituksena on voiton tai muun välittömän taloudellisen edun tuottaminen sen jäsenilleen, yhdistyslakia ei sovelleta (Yhdistyslaki, 2§). Yhdistys saa kuitenkin harjoittaa taloudellisesti vähäarvoista elinkeinoa tai ansiotoimintaa, jos siitä on määrätty yhdistyksen säännöissä ja se liittyy välittömästi yhdistyksen tarkoituksen toteuttamiseen (Yhdistyslaki, 5§). Yhdistyslaissa säädetään yhdistyksen perustamisesta, päätöksenteosta, hallinnosta ja sen purkamisesta tai lakkauttamisesta. (Perälä & Perälä 2006, 20-21.)

Yhdistys voi olla joko rekisteröity tai rekisteröimätön. Yhdistys rekisteröidään ilmoituksella Patentti- ja rekisterihallituksen ylläpitämään yhdistysrekisteriin. (Perälä & Perälä 2006, 21-22.) Rekisteröity yhdistys voi hankkia oikeuksia ja omaisuutta, tehdä sitoumuksia ja olla asianomaisena tuomioistuimessa tai muun viranomaisen luona. Rekisteröinnissä yhdistyksen jäsenien henkilökohmainen vastuu yhdistyksen velvoitteista siirtyy yhdistykselle. (Yhdistyslaki, 6§) Rekisteröidyn yhdistyksen tunnistaa sen nimeen liitetystä sanoista ”rekisteröity yhdistys” tai lyhenteestä ”ry” (Yhdistyslaki, 50§).

Yhdistyksen perustajia on oltava vähintään kolme. Jos perustajana on luonnollinen henkilö, hänen on oltava vähintään 15-vuotias. Perustajia voi olla myös useampia, mutta vain kolmen on allekirjoitettava lain muotovaatimukset täyttävä perustamiskirja. Rekisteröity oikeushenkilö voi myös perustaa yhdistyksen. Rekisteröidyllä oikeushenkilöllä tarkoitetaan säätiötä tai toista yhdistystä. Perustamiskirja laaditaan kokouksessa tai ilman kokousta. Siinä on mainittava aie perustaa yhdistys, yhdistyksen nimi sekä yhdistyksen säännöt. (Vierros, ym. 2013, 29.)

Yhdistyksen säännöt

Yhdistyksen perustamiskirjaan liitetään asiakirjaksi yhdistyksen säännöt. Yhdistyksen säännöissä on mainittava ainakin seuraavat asiat:

1. yhdistyksen nimi
2. yhdistyksen kotipaikkana oleva Suomen kunta
3. yhdistyksen tarkoitus ja toimintamuodot
4. jäsenen velvollisuus suorittaa jäsenmaksuja tai muita maksuja
5. yhdistyksen hallituksen jäsenten ja yhdistyksen tilintarkastajien sekä toiminnantarkastajien lukumäärä tai vähimmäis- ja enimmäismäärä sekä toimikausi
6. yhdistyksen tilikausi
7. milloin yhdistyksen hallitus ja tilintarkastajat sekä toiminnantarkastajat valitaan, tilinpäätös vahvistetaan ja vastuunvapaudesta päätetään
8. miten ja missä ajassa yhdistyksen kokous on kutsuttava koolle
9. miten yhdistyksen varat on käytettävä, jos yhdistys purkautuu tai lakkautetaan. (Yhdistyslaki, 8§)

Edellä mainittujen pakottavien määräysten lisäksi säännöissä voidaan vapaaehtoisesti määrätä, miten yhdistyksen hallinto ja toiminta järjestetään. Yhdistyslaki säätelee kokonaisvaltaisesti yhdistyksen toimintaa perustamisesta sen lopettamiseen tai lakkauttamiseen. Sen lisäksi säännöissä voidaan tehdä tarkentavia määräyksiä. Säännöt voivat liittyä jäsenyyteen, valtuuttamiseen, yhdistyksen nimen kirjoittamiseen, päätöksentekoon, hallitukseen ja vaalitapaan. Vapaaehtoisilla säännöillä tehostetaan käytännön hallintoa ja tehdään toiminnasta joustavaa. Sääntöjä laadittaessa huomioidaan yhdistyksen erityispiirteet ja -tarpeet. Tarve vapaaehtoisille säännöille riippuu yhdistyksen toiminnasta. (Lydman, ym. 2005. 199-211.; Vierros, ym. 2013. 29.)

Jäsenyys

Yhdistyksen luonne on avoin. Jäseneksi voi liittyä yksityinen henkilö, yhteisö tai säätiö. Valtiollisiin asioihin vaikuttavan yhdistyksen jäsenenä voivat olla vain Suomen kansalaiset tai ulkomaalaiset, joilla on kotipaikka Suomessa ja yhdistykset, joissa on jäsenenä vain edellä mainittuja henkilöitä. Jollei yhdistyksen säännöissä toisin määrätä, jäseneksi hyväksymisestä päättää hallitus. Jäsenyyden edellytyksistä voidaan määrätä yhdistyksen säännöissä. Tällöin huomioidaan yhdistyksen tarkoitus ja toimintamuodot. (Perälä & Perälä 2006, 20.; Vierros ym. 2013, 38.) Yhdistyslain 11§:n mukaan hallitus on velvollinen pitämään luetteloa yhdistyksen jäsenistä. Luetteloon on merkittävä jäsenten täydellinen nimi ja kotipaikka. Jäsenelle on pyydetäessä varattava tilaisuus tutustua jäsenluettelon tietoihin.

Jäsenillä on oikeuksia sekä velvollisuuksia. Yhdistyksen kokouksessa jäsenillä on oikeus vaikuttaa yhdistyksen toimintaan. Samalla jäsenet valvovat hallintoa valitsemalla ja tarvittaessa erottamalla hallituksen jäsenet, tilintarkastajat, toiminnantarkastajat sekä valtuutetut, mikäli säännöissä niin on määrätty. Jäsenillä on yleinen oikeus osallistua yhdistyksen toimintaan. Heillä on oikeus erota yhdistyksen jäsenyydestä eron syystä riippumatta haluamanaan ajankohtana. Jäsenille asetetut velvollisuudet on lueteltu yhdistyslaissa sekä yhdistyksen säännöissä. Muita velvoitteita heille ei voida asettaa. Jäsenillä on velvollisuus suorittaa säännöissä määrätty maksu yhdistykselle sekä noudattaa yhdistyslakia ja yhdistyksen sääntöjä koko jäsenyyden ajan. (Vierros ym. 2013, 39.; Lydman ym. 2005, 201-204.)

Päätöksenteko ja hallinto

Yhdistyslain 16§:n perusteella päätösvalta yhdistyksessä kuuluu sen jäsenille. Säännöissä voidaan kuitenkin määrätä, että päätösvaltaa käyttävät yhdistyksen valtuutetut tai jäsenenä olevat yksityiset henkilöt. Jäsenet käyttävät päätösvaltaansa yhdistyksen kokouksessa. (Yhdistyslaki, 17§) Yhdistyksen kokous kutsu-

taan koolle säännöissä määrättyinä aikoina. Jollei kokousta kutsuta koolle, jäsenillä on oikeus vaatia kokouksen pitämistä. Ylimääräinen kokous pidetään, jos yhdistyksen kokous niin päättää, hallitus katsoo sen aiheelliseksi tai yksi kymmenesosa äänioikeutetuista jäsenistä vaatii kokouksen pitämistä. Hallitus kutsuu kokouksen koolle. (Yhdistyslaki, 20§)

Hallituksen tehtävänä on hoitaa huolellisesti yhdistyksen asioita lakia, sääntöjä ja yhdistyksen tekemiä päätöksiä noudattaen. Yhdistyksen hallitukseen on kuultava vähintään kolme jäsentä. Hallitukselle valitaan puheenjohtaja, jonka asuinpaikka on Suomessa. Hallitus huolehtii, että yhdistyksen kirjanpito ja varainhoito on lainmukainen ja luotettava. (Yhdistyslaki, 35§)

2.2 Yhdistyksen kirjanpito

Yhdistys on kirjanpitolain 1§:n mukaan aina kirjanpitovelvollinen. Kirjanpitolautakunnan lausunnon 15/1974 perusteella myös rekisteröimätön aatteellinen yhdistys on kirjanpitovelvollinen. Yhdistyksen ensimmäisen tilikauden alkamispäivä on perustamiskirjan allekirjoituspäivä. Kirjanpitolain 4§:n mukaan tilikausi on 12 kuukautta. Yhdistyksen aloittaessa tai lopettaessa tilikausi saa olla lyhyempi tai pidempi, kuitenkin enintään 18 kuukautta. (KHT-yhdistys 2010, 18.)

Kirjanpitolain 13§:n perusteella kirjanpitovelvollisen on noudatettava hyvää kirjanpito tapaa. Sitä ei kuitenkaan ole määritelty kirjanpitolainsäädännössä. Kirjanpitolainsäädännön muodostavat kirjanpitolaki ja -asetus. Työ- ja elinkeinoministeriön yhteydessä toimiva kirjanpitolautakunta (KILA) antaa ohjeita ja lausuntoja siitä, miten menetellä hyvän kirjanpito tavan mukaan tapauskohtaisesti. KILA on laatinut yleisohjeita kirjanpitolain soveltamisesta ja kirjanpidon pitämisestä. Yleisohjeiden tarkoituksena on tehdä menettelytavoista yhdenmukaisia ja hyvää kirjanpito tapaa noudattavia. (KHT-yhdistys 2010, 18.; Tomperi 2011, 7-8.)

Kirjanpitoon merkitään liiketapahtumina menot, tulot, rahoitustapahtumat sekä niiden oikaisu- ja siirtoerät (Kirjanpitolaki, 2§). Liiketapahtumat merkitään asian ja sisällön perusteella eri kirjanpito tileille. Kirjanpito tileistä muodostetaan selkeä

ja riittävästi eritelty tililuettelo, joka selittää tilien sisällön. Kirjanpitovelvollisen on pidettävä kahdenkertaista kirjanpitoa. Jokainen liiketapahtuma on siten kirjattava yhtä suurena vähintään kahdelle tilille. Toinen tapahtumista kirjataan tilin debet-puolelle ja toinen kredit-puolelle.

Liiketapahtumat voidaan kirjata suoriteperusteisesti tai maksuperusteisesti. Suoriteperusteisen kirjanpidon menon kirjaamisperusteena on tuotteen tai palvelun vastaanottaminen ja tulon kirjaamisperusteena suoritteen luovuttaminen. Maksuperusteisessa kirjanpidossa meno ja tulo kirjataan maksun perusteella. Maksuperusteisessa kirjanpidossa ostovelat ja myyntisaamiset on voitava selvittää. (KHT-yhdistys 2010, 18-19.)

Liiketapahtumat kirjataan aika- ja asiajärjestyksessä (Kirjanpitolaki, 2:4§). Kirjaukset perustuvat päivättyihin ja numeroituihin tositteisiin, jotka todistavat liiketapahtumat. Tilikauden tositteita ja kirjanpitoaineistoa säilytetään vähintään kuusi vuotta sen vuoden lopusta alkaen, kun tilikausi on päättynyt. Tilinpäätösaineistoa säilytetään vähintään kymmenen vuotta. (Perälä & Perälä 2006, 60-63.)

2.3 Yhdistyksen verotus

Rekisteröity yhdistys on yleishyödyllinen yhteisö. Yleishyödyllisillä yhteisöillä on erityisasema tulo- ja varallisuusverotuksessa. Tuloverolaissa määritellään yleishyödyllisyyden käsite. (Perälä & Perälä 2006, 291.) Sen mukaan yhteisö on yleishyödyllinen, jos

1. se toimii yksinomaan tai välittömästi yleiseksi hyväksi aineellisessa, henkissä, siveellisessä tai yhteiskunnallisessa mielessä;
2. sen toiminta ei kohdistu vain rajoitettuihin henkilöpiireihin;
3. se ei tuota toiminnallaan siihen osalliselle taloudellista etua osinkona, voitto-osuutena tai kohtuullista suurempana palkkana tai muuna hyveenä. (Tuloverolaki, 22§)

Yhdistys on verovelvollinen saamastaan elinkeinotulosta ja kiinteistötulosta. Elinkeinotoiminnalla tarkoitetaan yhteisön harjoittamaa ammatti- ja liiketoimin-

taa. Henkilökohtaiset tulot ja varainhankinta ovat yhdistykselle verovapaita. (Perälä & Perälä 2006, 292-294.; Vierros ym. 2013, 132-144.) Yhdistyksen elinkeinotulona ei pidetä

1. yhteisön toiminnan rahoittamiseksi järjestetyistä arpajaisista, myyjäisistä, urheilukilpailuista, tanssi- ja muista huvitilaisuuksista, tavarankeräyksestä ja muusta niihin verrattavasta toiminnasta eikä edellä mainittujen tilaisuuksien yhteydessä harjoitetusta tarjoilu-, myynti- ja muusta vastaavasta toiminnasta saatua tuloa;
2. jäsenlehdistä ja muista yhteisön toimintaa välittömästi palvelevista julkaisuista saatua tuloa;
3. adressien, merkkien, korttien, viirien tai muiden sellaisten hyödykkeiden myynnin muodossa suoritetusta varojenkeräyksestä saatua tuloa;
4. sairaaloissa, vankiloissa, vanhainkodeissa tai muissa sellaisissa huoltolaitoksissa ja huoltoloissa hoito-, askartelu- tai opetustarkoituksessa valmistettujen tuotteiden myynnistä tai palveluksista saatua tuloa;
5. bingopelin pitämisestä saatua tuloa. (Tuloverolaki, 23§)

Yhdistyksen henkilökohtaisia verovapaita tuloja ovat jäsenmaksut, osingot, korot, osakehuoneiston vuokratulot, lahjoitukset ja omaisuuden luovutusvoitot (Vierros ym. 2013, 150.; Perälä & Perälä 2006, 296). Yhdistyksille tyypilliset lahjoitukset ja avustukset ovat myös verovapaita. Edellä mainitut tulot ovat veronalaista tuloa, jos ne liittyvät elinkeinotoimintaan. Yhdistys saa harjoittaa vain sellaista vähäarvoista elinkeino- tai muuta ansiotoimintaa, josta on määrätty yhdistyksen säännöissä tai se liittyy välittömästi tarkoituksen toteuttamiseen. Harjoittamalla laajaa elinkeinotoimintaa yhdistys voi menettää yleishyödyllisyyden statuksen. (Tomperi 2013, 165.)

Yleishyödyllinen yhdistys on arvonlisäverovelvollinen, jos se harjoittaa tuloverolain mukaista verotuksenalaista elinkeinotoimintaa. Kun yhdistyksen arvonlisäverovelvollisuudesta päätetään, arvioidaan sen toimintaa tuloverolain eikä arvonlisäverolain perusteella. Verovapaus arvonlisäverotuksesta edellyttää, että yhdistys on tuloverolain 22§:n mukaan yleishyödyllinen ja yhdistyksen saama myyntitulo ei ole verotettavaa elinkeinotuloa. Arvonlisäverotuksesta vapaa yh-

distys voi hakeutua arvonlisäverovelvolliseksi. Vapaaehtoisesti arvonlisäverovelvolliseksi voi kuitenkin hakeutua vain sellaisesta toiminnasta, jota yhdistys harjoittaa liiketoiminnan muodossa ja toimintaa ei ole säädetty arvonlisäverottomaksi ilman ostovähennysoikeutta. (Lydman yms. 2005, 369-380.; Perälä & Perälä 2006, 300-305.)

Yhdistys on työnantajana velvollinen toimittamaan palkoista ja palkkioista ennakonpidätyksen ja sosiaaliturvamaksun. Ennakkoperintälaissa on määritetty, mitä palkalla tarkoitetaan ennakkoperinnässä. Palkalla tarkoitetaan kaikenlaatuista palkkaa, palkkiota, etuutta ja korvausta, joka saadaan työ- ja virkasuhteessa. Palkaksi luetaan myös luontaisedut, kokouspalkkiot, luento- ja esitelmäpalkkiot, hallintoelimien jäsenyydestä saadut palkkiot, toimitusjohtajan palkkiot ja urheilijalle urheilusuorituksesta maksetut palkkiot. Lisäksi ennakonpidätys on toimitettava työstä, tehtävästä tai palveluksesta maksetusta työkorvauksesta, jos maksun saajaa ei ole merkitty ennakkoperintärekisteriin. (Perälä & Perälä 2006, 323-324.; Lydman ym. 2005, 389-391.)

3 TILINPÄÄTÖS

3.1 Tilinpäätöksen laatiminen

Tilikauden lopussa kirjanpito päätetään tilinpäätöstileille ja laaditaan tilinpäätös. Tilinpäätös on hyvän kirjanpitotavan mukainen, jos se antaa oikean ja riittävän kuvan toiminnan tuloksellisuudesta tilikauden aikana ja taloudellisesta asemasta tilikauden päättymispäivänä. Tilinpäätökseen liitettyjen asiakirjojen on muodostettava selkeä ja yhtenäinen kokonaisuus. Sisäiset ja ulkoiset sidosryhmät käyttävät tilinpäätösinformaatiota apunaan tutkiessaan ja analysoidessaan yrityksen tai yhdistyksen toimintaa. (Perälä & Perälä 2006, 77.; Lydman 2005, 36.)

Tilinpäätös sisältää tuloslaskelman, taseen, rahoituslaskelman ja liitetiedot. Yhdistykselle rahoituslaskelman laatiminen on vapaaehtoista. Rahoituslaskelmasa annetaan selvitys rahavarojen hankinnasta ja käytöstä. Se vaaditaan vain julkisilta ja yksityisiltä osakeyhtiöiltä ja osuuskunnilta, joilta on päättäneellä ja edeltäneellä tilikaudella ylittynyt vähintään kaksi seuraavista rajoista. (Perälä & Perälä 2006, 77-79.)

1. liikevaihto tai sitä vastaava tuotto 7 300 000 euroa
2. taseen loppusumma 3 650 000 euroa
3. palveluksessa keskimäärin 50 henkilöä. (Kirjanpitolaki, 3:9.2§)

Tilinpäätökseen on liitettävä toimintakertomus toiminnan kehittymisen kannalta tärkeistä tiedoista. Toimintakertomus ei ole osa virallista tilinpäätöstä, vaan erillinen asiakirja. Sen voi jättää laatimatta yhdistys, jonka päättäneellä ja edeltäneellä tilikaudella on täytynyt enintään yksi edellä mainituista kirjanpitolain asettamista rajoista. (Vierros ym. 2013, 76.)

Liitetiedot ja tase-erittelyt laaditaan varmentamaan tilinpäätöstä. Tase-erittelyissä eritellään taseessa olevat omaisuus- ja velkaerät. Liitetiedoissa ilmoitetaan tarpeelliset ja tilinpäätöstä täydentävät tiedot, jotta toiminnan tuloksellisuudesta ja taloudellisesta asemasta saadaan oikeat ja riittävät tiedot. Kirjanpi-

toasetuksessa luetellaan hyvää kirjanpitoa noudattavat liitetiedot. (KHT-yhdistys 2010, 100-101.; Kirjanpitoasetus, 2 luku)

KHT-yhdistyksen mukaan yhdistysten sidosryhmät, kuten avustusten ja lahjoitusten antajat, ovat kiinnostuneita yhdistysten tilinpäätös- ja toimintakertomustietojen avoimuudesta. Siten tilinpäätöksen ja toimintakertomuksen laatijan on harkittava, onko pelkästään lakisääteisten tietojen esittäminen riittävää oikeiden ja riittävien tietojen antamiseksi. (KHT-yhdistys 2010, 48.) Kirjanpitolaissa määritetään tilinpäätöksen ja toimintakertomuksen laatimisessa ja tilinavauksessa noudatettavat periaatteet, joihin kuuluvat

1. oletus kirjanpitovelvollisen toiminnan jatkuvuudesta,
2. johdonmukaisuus laatimisperiaatteiden ja -menetelmien soveltamisesta tilikaudesta toiseen,
3. huomion kiinnittäminen liiketapahtumien tosiasialliseen sisältöön (sisältöpainotteisuus),
4. tilikauden tuloksesta riippumaton varovaisuus,
5. tilinavauksen perustuminen edellisen tilikauden päättäneeseen taseeseen,
6. tilikaudelle kuuluvien tuottojen ja kulujen huomioon ottaminen riippumatta niihin perustuvien maksujen suorituspäivästä sekä
7. kunkin hyödykkeen ja muun tase-eriin merkittävän erän erillisarvo. (Kirjanpitolaki, 3:3§)

Tilinpäätös ja toimintakertomus laaditaan neljän kuukauden kuluessa tilikauden päättymisestä. Se on päivättävä ja kirjanpitovelvollisen allekirjoitettava. Tilinpäätöksen ja toimintakertomuksen allekirjoittaa yhdistyksen hallitus sekä toimitusjohtaja tai muu vastaavassa asemassa oleva henkilö. Allekirjoituksen paikka on tasekirjan viimeisen tilinpäätökseen kuuluvan merkinnän jälkeen. (KHT-yhdistys 2010, 52-53.)

Tilinpäätös, toimintakertomus, luettelo kirjanpito kirjoista ja tositteiden lajeista sekä tieto niiden säilyttämisestä sidotaan tasekirjaksi. Tasekirjan sivut numeroidaan. Se kootaan heti tilinpäätöksen ja toimintakertomuksen valmistuttua. Kir-

janpitovelvollinen voi itse julkistaa tilinpäätöksensä ja toimintakertomuksensa asettamalla sen sidosryhmien saataville paperisena tai sähköisenä yhdistyksen verkkosivuille. (KHT-yhdistys 2010, 53-54.)

Yhdistyksellä on aina oltava ulkopuolinen toiminnantarkastaja tai tilintarkastaja, joka tarkastaa yhdistyksen kirjanpidon ja hallinnon sekä varmistaa tilinpäätöksen ja toimintakertomuksen oikeellisuuden. Tilintarkastuslain mukaan yhdistys voi jättää valitsematta tilintarkastajan, jos sekä päättyneellä ja sitä edeltäneellä tilikaudella enintään yksi seuraavista edellytyksestä on täyttynyt. (Vierros ym. 2013, 124.)

1. liikevaihto tai sitä vastaava tuotto yli 200 000 euroa
2. taseen loppusumma yli 100 000 euroa
3. palveluksessa ollut keskimäärin yli kolme henkilöä. (Tilintarkastuslaki, 4§)

Jos yhdistyksellä ei ole tilintarkastajaa, yhdistyslain mukaan yhdistyksellä on oltava toiminnantarkastaja. Jos toiminnantarkastajia valitaan vain yksi, on lisäksi valittava myös varatoiminnantarkastaja. Toiminnantarkastajan on oltava yhdistyksestä riippumaton luonnollinen henkilö. Hänellä on oltava sellainen taloudellisten ja oikeudellisten asioiden tuntemus kuin tehtävän hoitamisen kannalta on tarpeellista. Toiminnantarkastajana ei saa toimia henkilö, joka on vajaavaltainen, konkurssissa tai jonka toimintakelpoisuutta on rajoitettu. (Vierros 2013, 124-126.)

Toiminnantarkastajan tehtävänä on tarkastaa yhdistyksen talous ja hallinto, sekä laatia siitä toiminnantarkastuskertomus tilinpäätöksestä päättävälle yhdistyksen tai valtuutettujen kokoukselle. Jos kyseiseen tehtävään on valittu tilintarkastaja, laaditaan tarkastuksesta tilintarkastuskertomus. Toiminta- tai tilintarkastuskertomus on luovutettava yhdistyksen hallitukselle viimeistään kaksi viikkoa ennen kokousta. Tilintarkastaja tai toiminnantarkastaja merkitsee tasekirjaan viittauksen tilin- tai toiminnantarkastuskertomukseen, että tilinpäätös on laadittu hyvän kirjanpitoavan mukaisesti. (Vierros 2013, 124-126.; Perälä & Perälä 2006, 252.)

3.2 Tuloslaskelma

Tilinpäätös sisältää tuloslaskelman, joka kuvaa tuloksen muodostumista ja antaa oikeat ja riittävät tiedot tilikauden tuloksesta. Jokaisesta tuloslaskelman erästä on esitettävä edellisen tilikauden vastaava tieto vertailutietona. (Kirjanpitolaki, 3:1§) Yhdistyksen tuloslaskelma laaditaan kirjanpitoasetuksen tuloslaskelma mallin mukaan. Kirjanpitoasetuksen mukaan liitteessä 1 esitetty tuloslaskelma on kuitenkin laadittava yksityiskohtaisemmin, jos se on tarpeellista tulokseen vaikuttavien tekijöiden selventämiseksi. Asetuksessa säädetään myös, että tuloslaskelman ryhmiin kuuluvat tuotot ja kulut on esitettävä riittävän eriteltynä tuloslaskelmassa tai sen liitteessä. (KHT-yhdistys 2010, 57.; Kirjanpitoasetus, 1:3§)

Kirjanpitoasetuksen tuloslaskelmakaavassa ei ole esitetty nimikkeitä liiketoiminnan tuotoille ja kuluille. Jos yhdistys kuitenkin harjoittaa liiketoimintaa, eritellään liiketoiminnan tuotot ja kulut samalla periaatteella kuin muutkin tuotot ja kulut. Liiketoiminnan tuottojen ja kulujen esityspaikkaan tuloslaskelmassa vaikuttaa yhdistyksen säännöissä mainitun toiminnan tarkoitus ja liiketoiminnan luonne. Kyseiset tuotot ja kulut esitetään varsinaisen toiminnan ryhmässä (Taulukko 1), jos liiketoiminta on säännöissä mainitun toiminnan toteuttamista. (KHT-yhdistys, 67.)

Taulukko 1. Liiketoiminta ja varsinainen toiminta (Vierros ym. 2013, 55.)

	(Tilikausi) pv.kk.vvvvv	(Edellinen tilikausi) pv.kk.vvvv
Varsinainen toiminta		
Tuotot	0,00	0,00
Liiketoiminnan tuotot	0,00	0,00
Kulut		
Henkilöstökulut	0,00	0,00
Poistot	0,00	0,00
Muut kulut	0,00	0,00
Liiketoiminnan kulut	0,00	0,00
Tuotto-/Kulujäämä	-0,00	-0,00
	0,00	0,00

Jos taas liiketoimintaa harjoitetaan varainhankintatarkoituksessa, tuotot ja kulut esitetään varainhankinnan ryhmässä (Taulukko 2). Varainhankinnalla tarkoitetaan yhdistyksen toimintaa, jonka avulla pyritään rahoittamaan varsinaista toimintaa. Tuloslaskelmassa varainhankinnan tuotot ja kulut eritellään olennaisuuden periaatetta noudattamalla. (Vierros ym. 2013, 62.; KHT-yhdistys 2010, 63.)

Taulukko 2. Liiketoiminta ja varainhankinnan ryhmä (Vierros ym. 2013, 62.)

	(Tilikausi)		(Edellinen tilikausi)	
	pv.kk.vvvvv		pv.kk.vvvv	
Varainhankinta				
Tuotot				
Keräysten tuotot	0,00		0,00	
Jäsenmaksutuotot	0,00		0,00	
Saadut lahjoitukset	0,00		0,00	
Liiketoiminnan tuotot	0,00		0,00	
Kulut				
Keräysten kulut	-0,00		-0,00	
Liiketoiminnan kulut	-0,00	+/-0,00	-0,00	+/-0,00
Tuotto-/Kulujäämä		0,00		0,00

Yhdistyksen sijoitus- ja rahoitustoiminnan tuotot ja kulut esitetään tuloslaskelmassa varainhankinnan ryhmän jälkeen (Liite 1). Sijoitus- ja rahoitustoiminnan tuotot kertyvät saaduista osinko-, vuokra- ja korkotuotoista sekä omaisuuden myyntivoitoista. Sijoitus- ja rahoitustoiminnan kuluina vähennetään omaisuuden hankkimisesta ja hoitamisesta syntyneet kulut. Kirjanpitoasetuksen tuloslaskelmamallin mukaan edellä mainitut tuotot ja kulut voidaan esittää tuotto- ja kuluerien yhteissummana. Jos erillä on olennainen merkitys, ne on hyvä esittää yksityiskohtaisemmin eriteltyinä (Taulukko 3). (KHT-yhdistys 2010, 64.; Vierros ym. 2013, 63.)

Taulukko 3. Sijoitus- ja rahoitustoiminnan tuotot ja kulut (Vierros ym. 2013, 63.)

	(Tilikausi) pv.kk.vvvvv	(Edellinen tilikausi) pv.kk.vvvv
Sijoitus- ja rahoitustoiminta		
Tuotot	0,00	0,00
Korkotuotot	0,00	0,00
Osinkotuotot	0,00	0,00
Vuokratuotot	0,00	0,00
Arvonlennusten palautukset	0,00	0,00
Muut tuotot	0,00	0,00
Kulut		
Korkokulut	-0,00	-0,00
Vastikkeet	-0,00	-0,00
Arvonlennukset	-0,00	-0,00
Muut kulut	-0,00 +/-0,00	-0,00 +/-0,00
Tuotto-/Kulujäämä	0,00	0,00

Sijoitus- ja rahoitustoiminnan erien jälkeen tuloslaskelmassa esitetään satunnaiset erät, yleisavustukset, tilinpäätössiirrot ja viimeisenä tilikauden yli- tai alijäämä (Liite 1). Jotta tuotto- tai kuluerä voidaan esittää satunnaisissa erissä, se poikkeaa yhdistyksen tavanomaisesta toiminnasta, on kertaluontoinen ja suuruudeltaan olennainen. Yleisavustuksissa esitetään yhdistyksen saamat avustukset, joita ei ole tarkoitettu tiettyyn projektiin tai erityistarkoitukseen, vaan yhdistyksen sääntöjen mukaisen toiminnan toteuttamiseen. (KHT-yhdistys 2010, 69-70.; Vierros ym. 2013, 65-66.)

Tilinpäätössiirtoihin merkitään poistoeron muutos, vapaaehtoisten varausten muutos ja sidottujen rahastojen muutokset. Poistoeron muutos ja vapaaehtoisten varausten muutos esiintyvät harvoin yhdistyksen tuloslaskelmassa, sillä ne liittyvät verotuksellisiin eriin. Sidottujen rahastojen tuotot ja kulut esitetään tuloslaskelmassa niiden tarkoituksen mukaisissa tuotto- ja kuluerissä. Tuottojen ja kulujen summa kuvaa rahaston pääoman muutosta, joka esitetään tuloslaskelmassa viimeisenä eränä ennen tilikauden yli- tai alijäämää. (Vierros ym. 2013, 70; KHT-yhdistys 2010, 66.)

3.3 Tase

Tilinpäätös sisältää taseen, joka kuvaa yhdistyksen taloudellista asemaa tilinpäätöspäivänä. Jokaisesta taseen erästä on esitettävä edellisen tilikauden vastaava tieto vertailutietona. (Kirjanpitolaki, 3:1§) Yhdistyksen taseen kaava on kirjanpitoasetuksen mukainen (Kirjanpitoasetus, 1:6§). Taseen kaava on tarkoitettu kaikille kirjanpitovelvollisille. Yhdistys saa laatia taseen käyttäen liitteissä 2 ja 3 esitellyn lyhennetyn taseen kaavaa, jos tilikaudella ja sitä edeltäneellä tilikaudella on ylittynyt enintään yksi seuraavista kirjanpitolain asettamista rajoista.

1. liikevaihto tai sitä vastaava tuotto 7 300 000 euroa
2. taseen loppusumma 3 650 000 euroa
3. palveluksessa keskimäärin 50 henkilöä. (KHT-yhdistys 2010, 67-75.; Kirjanpitolaki, 3:9§)

Kirjanpitolautakunta on laatinut yleisohjeen tuloslaskelman ja taseen esittämisestä. Yleisohjeessa on esitetty malli lyhennetystä taseesta. Malli on ensisijaisesti tarkoitettu osakeyhtiöille. Sitä sovelletaan yhdistykselle esittämällä yhdistyksen pääoma yhdistyksen luonnetta vastaamalla tavalla. (Kirjanpitolautakunta 2006.; KHT-yhdistys 2010, 75.)

Taseen vastaavaa puoli (Liite 2) on jaettu pysyviin vastaaviin ja vaihtuviin vastaaviin. Pysyviä vastaavia ovat erät, jotka on tarkoitettu tuottamaan tuloa useampana kuin yhtenä tilikautena. Muut erät ovat vaihtuvia vastaavia, jotka muuttuvat tilikauden aikana. (KHT-yhdistys 2010, 74.)

Liitteessä 3 esitetty taseen vastattavaa puoli jaetaan omaan ja vieraaseen pääomaan. Yhdistyksellä ei ole varsinaista osakeyhtiölle tyypillistä alkupääomaa. Yhdistyksen ensimmäisen tilikauden oma pääoma syntyy tilikauden tuottojen ja kulujen erotuksen, tilikauden ylijäämän perusteella. Edellisten tilikausien ylijäämästä syntynyt pääoma merkitään taseeseen nimikkeellä ”Edellisten tilikausien ylijäämä (alijäämä)” taulukossa 4 olevan nimikkeen ”Edellisten tilikausien voitto (tappio)” sijaan. Päättyneen tilikauden yli- tai alijäämä esitetään taseessa omal-

la rivillään ja lisätään seuraavalla tilikaudella edellisten tilikausien ylijäämään (alijäämään). (KHT-yhdistys 2010, 94-98.; Vierros ym. 2013, 72.)

Taulukko 4. Taseen vastattavaa, oma pääoma (KHT-yhdistys 2010, 77.)

	(Tilikauden <u>päätymispäivä</u>)	(Edellisen tilikauden <u>päätymispäivä</u>)
Vastattavaa		
OMA PÄÄOMA		
Osake-, osuus- tai muu vastaava pääoma	0,00	0,00
Ylikurssirahasto	0,00	0,00
Arvonkorotusrahasto	0,00	0,00
Käyvän arvon rahasto	0,00	0,00
Muut rahastot	0,00	0,00
Edellisten tilikausien voitto (tappio)	0,00	0,00
Tilikauden voitto (tappio)	0,00	0,00

Yhdistyksille vieraan pääoman hankkiminen on harvinaista, sillä yhdistys rahoittaa toimintaansa tulorahoituksella. Vieras pääoma lajitellaan pitkäaikaiseen ja lyhyt aikaiseen riippuen velan erääntymisajasta. Pitkäaikainen velka erääntyy maksettavaksi yli vuoden kuluttua. Lyhytaikainen velka erääntyy maksettavaksi vuoden kuluessa tilinpäätöspäivästä alkaen. (KHT-yhdistys 2010, 98.)

4 TILINPÄÄTÖSANALYYSI

4.1 Mikä on tilinpäätösanalyysi?

Tilinpäätösanalyysin tavoitteena on mitata ja kriittisesti arvioida yrityksen kannattavuutta, rahoitusta ja taloudellisuutta. Mittaus ja arviointi tehdään tilinpäätösinformaatiota käyttäen. Tilinpäätösanalyysissä yhdistyvät tilinpäätöksen perusteella laskettavat tunnusluvut, niiden muutosten tutkiminen ja muutoksiin vaikuttavien syy-seuraussuhteiden analysoiminen. Keskeisiä tilinpäätösanalyysin käyttäjäryhmiä ovat omistajat, sijoittajat, johto, työntekijät, rahoittajat, tavaran-toimittajat, asiakkaat ja viranomaiset. (Niskanen & Niskanen 2004, 8-13.)

Vaiheet ja menetelmät

Tilinpäätösanalyysin ensimmäinen vaihe on tuloslaskelman, taseen ja tilinpäätöstietojen muokkaus tai toisin sanoen oikaisu. Analyysin lähtökohtana on, että tilinpäätös on laadittu lakia ja asetuksia noudattaen. Tilinpäätöksen oikaisun tavoitteena on tehdä tilinpäätöksestä vertailukelpoinen aikaisempiin tilikausiin tai muihin yrityksiin. Oikaisussa lähinnä järjestetään uudelleen tilinpäätöksen eriä. (Niskanen & Niskanen 2004, 19.; Yritystutkimus ry 2011, 7.)

Tilinpäätösten oikaisun jälkeen valitaan analyysin mittauskohteet ja niiden mukaiset analyysimenetelmät. Analyysin kohteiden ja menetelmien valintaan vaikuttavat analyysin suorittaja, käyttötarkoitus, mitä analyysillä halutaan mitata sekä mitä menetelmiä on käytettävissä ja mitä niistä on perusteltua käyttää. Valinnan jälkeen tutkitaan yrityksen taloutta tutkimuksen tarkoituksen mukaan valittujen tekniikoiden ja vertailukohteiden avulla. Analyysitekniikat luokitellaan prosenttilukumuotoisten tilinpäätösten laadintaan, trendianalyysiin, tunnusluku-analyysiin ja rahoituslaskelmaan. (Niskanen & Niskanen 2004, 19.)

Tilinpäätöksen oikaisu

Tilinpäätöksen oikaisun tavoitteena on tehdä tilinpäätöksestä vertailukelpoinen aikaisempiin tilikausiin tai muihin yrityksiin. Oikaisujen tekeminen lisää analyysin luotettavuutta. Tilinpäätösten vertailukelpoisuus saattaa heikentyä, jos yrityksessä tapahtuu rakennemuutoksia tai muutoksia tilinpäätösinformaation raportoinnissa. (Laitinen 2002, 90.)

Tuloslaskelman oikaisun tavoitteena on selvittää tulos, joka vastaa mahdollisimman hyvin säännöllisen ja jatkuvan toiminnan tulosta. Kun taas taseen oikaisun tarkoituksena on poistaa sellaiset vastaavien erät, joilla ei ole todellisuudessa omaisuusarvoa. Omaisuusarvolla tarkoitetaan erän kykyä tuottaa tulosta. Taseeseen merkitään myös sellainen olennainen varallisuus tai velka, jota sinne ei ole merkitty. (Salmi 2006, 131-138.)

Prosenttilukumuotoinen tilinpäätös ja trendianalyysi

Prosenttilukumuotoisessa tilinpäätöksessä tuloslaskelman erät esitetään prosentteina liikevaihdosta ja taseen erät prosentteina taseen loppusummasta. Näin tilinpäätöserien väliset suhteet erottuvat selkeästi saman tilikauden sisällä. Prosenttilukumuotoinen tilinpäätös antaa tietoa tuloslaskelman ja taseen rakenteesta sekä tilinpäätös erien kehittymisestä tarkasteluvuosien aikana. Kun lukujen analysointi voidaan yhdistää tarkempaan tietoon lukujen taustoista, pystytään analysoimaan, mistä lukujen muutokset johtuvat. Apuna taustatietojen tutkimisessa käytetään tilinpäätöksen liitetietoja ja vuosi- tai toimintakertomusta. (Niskanen & Niskanen 2004, 87-90.)

Prosenttilukumuotoisesta tuloslaskelmasta voidaan tutkia kulurakenteen kehittymistä tarkastelujakson aikana. Kun taas prosenttilukumuotoinen tase soveltuu omaisuus- ja rahoitusrakenteen tutkimiseen. Taseen vastaavaa puolesta voidaan selvittää omaisuusrakennetta. Rahoitusrakenteen muutosta voidaan tarkastella prosenttilukumuotoisen taseen vastattavaa puolella. Saman toimialan yritysten vertailu on mahdollista prosenttilukumuotoista tilinpäätöstä käyttämäl-

lä. Jos yritykset toimivat samalla toimialalla, voidaan vertailla taloudellista menestystä, kannattavuutta ja vakavaraisuutta yritysten kokoerosta riippumatta. (Niskanen & Niskanen 2004, 90-96.)

Trendianalyyssissä tilinpäätöksen erät esitetään prosentteina peräkkäisiltä tilikausilta. Erät esitetään prosentteina ensimmäisen tarkasteluvuoden eristä, jolloin ensimmäisen tarkasteluvuoden erien arvo on aina sata prosenttia. Erien myöhempien tarkasteluvuosien arvot saadaan vertaamalla niitä ensimmäiseen tarkasteluvuoteen laskemalla, kuinka monta prosenttia myöhempi erä on ensimmäisen vuoden erästä. Trendianalyysiä käytetään tilinpäätöserien ajallisen kehityksen tarkasteluun. Kun taas prosenttilukumuotoinen tilinpäätös soveltuu yritysten väliseen vertailuun, trendianalyysi soveltuu vain yhden yrityksen peräkkäisten tilinpäätösten vertailuun. Kuitenkin nämä kaksi analyysiä voivat täydentää toisiaan. (Niskanen & Niskanen 2004, 96-102.)

4.2 Tunnuslukuanalyysi

Tunnusluvun tavoitteena on tiivistää tilinpäätöksestä saatavaa informaatiota yhdeksi luvuksi ja analysoida yrityksen taloudellista suoritusta ja asemaa. Tunnuslukujen avulla voidaan verrata erikokoisia yrityksiä keskenään, sillä tunnusluvut lasketaan suhdelukuina. Tunnuslukuanalyyssissä lasketaan vertailukelpoisia tunnuslukuja tuloslaskelmasta, taseesta ja rahoituslaskelmasta. Näiden lukujen perusteella voidaan tehdä johtopäätöksiä yrityksen kannattavuudesta, vakavaraisuudesta ja maksuvalmiudesta. (Salmi 2006, 226.; Seppänen 2011, 63.)

Kun analysoidaan useampaa tunnuslukua samanaikaisesti, voidaan muodostaa kokonaiskuva yrityksen taloudelliseen suoritukseen ja asemaan vaikuttavista tekijöistä. Tunnuslukujen käyttö perustuu kuitenkin aina niiden vertailuun. Niiden tyypillisiä vertailuarvoja ovat

1. budjetoitu tai sisäisesti asetettu tunnusluvun tavoitearvo,
2. aikaisempien raportointijaksojen tunnuslukujen arvot ja
3. saman toimialan yritysten tai kilpailijoiden tunnuslukujen arvot.

Vertailuarvona käytetään yrityksen budjetoitua tai sisäisesti asetettua tavoitearvoa, jos verrataan, onko yritys päässyt tavoitteeseensa. Sillä voidaan arvioida myös johdon kykyä päästä asetettuihin tavoitteisiin. Kun tunnuslukuja verrataan aikaisempien raportointijaksojen tunnuslukujen arvoihin, saadaan tietoa tunnuslukujen kehityksestä ja suunnasta. Vertaamalla tunnuslukuja saman toimialan yrityksen tai kilpailijan tunnuslukuihin saadaan tietoa yrityksen tai sen johdon mahdollisista vahvuuksista ja heikkouksista. (Seppänen 2011, 65-66.) Liitteessä 5 esitetään Yritystutkimus ry:n laatimat ohjearvot tunnuslukujen vertailua varten seuraavaksi esiteltävistä kannattavuuden, vakavaraisuuden ja maksuvalmiuden tunnusluvuista.

Kannattavuus

Toiminnan kannattavuus on sen jatkuvuuden perusedellytys. Kannattavuus kuvaa toiminnan taloudellista tulosta. Sitä voidaan mitata absoluuttisesti tuottojen ja kulujen erotuksena eli voittona tai suhteellisesti voiton suhdetta sijoitettuun pääomaan. Absoluuttisen kannattavuuden lukuja voidaan suhteuttaa myös liikevaihtoon. Tilinpäätösanalyysin tunnusluvut mittaavat lyhyen aikavälin kannattavuutta. Pitkän aikavälin kannattavuutta voidaan tutkia lisäämällä tarkasteluvoosien määrää. (Yritystutkimus ry 2011, 60.; Niskanen & Niskanen 2004, 112.)

Toimeksiantaja yhdistyksen tilinpäätöksistä voidaan laskea oman pääoman tuotto-% ja koko pääoman tuotto-%. Oman pääoman tuotto-% (Kuvio 1) mittaa yhdistyksen kykyä tuottaa tulosta yhdistykseen sitoutuneeseen omaan pääomaan. (Yritystutkimus ry 2011, 65.) Yhdistyksen toiminnan tuloksellisuuden mitta ei kuitenkaan ole tilikauden tulos vaan aatteellisen tehtävän toteuttaminen taloudellisesti ja tehokkaasti (Tomperi 2011, 131).

$$\text{Oman pääoman tuotto-\%} = \frac{100 \times \text{Tilikauden tulos}^*}{\text{Oma pääoma}^{**}}$$

* Tyypillisesti tulos ennen satunnaisia eriä.

** Tyypillisesti oma pääoma keskimäärin tilikauden aikana.

Kuvio 1. Oman pääoman tuotto- % (Seppänen 2011, 73.)

Koko pääoman tuotto-% mittaa yhdistyksen kykyä tuottaa tulosta kaikelle toimintaan sitoutuneelle pääomalle (Kuvio 2). Se on kannattavuuden tunnusluku, johon yhtiömuodosta johtuvalla verotuksella ei ole vaikutusta. (Yritystutkimus ry 2011, 64.)

$$\text{Koko pääoman tuotto-\%} = \frac{100 \times \text{Liikevoitto}^*}{\text{Taseen varat yhteensä}^{**}}$$

* Liikevoiton sijasta voidaan käyttää tilikauden tulosta

** Tyypillisesti tase keskimäärin tilikauden aikana

Kuvio 2. Koko pääoman tuotto- % (Seppänen 2011, 73.)

Vakavaraisuus

Vakavaraisuus mittaa yrityksen kykyä suoriutua maksuista ja veloista pitkällä aikavälillä. Vakavaraisuuden tunnusluvulla tarkastellaan yrityksen pääomarakennetta. Pääomarakenteella tarkoitetaan oman ja vieraan pääoman suhdetta. Yritystä pidetään vakavaraisena, jos sillä on omaa pääomaa sen verran, että se kykenee kattamaan vieraan pääoman rahoituksesta syntyvät korkomaksut pitkällä aikavälillä ilman liiketoiminnan jatkuvuuden vaarantamista. (Niskanen & Niskanen 2004, 130)

Toimeksiantaja yhdistyksen tilinpäätöksistä voidaan laskea omavaraisuusaste ja velkaantumisaste. Omavaraisuusaste mittaa yhdistyksen vakavaraisuutta, tappionsietokykyä ja kykyä selviytyä maksuista pitkällä aikavälillä (Kuvio 3). (Yritystutkimus ry 2011, 66.)

$$\text{Omavaraisuusaste-\%} = \frac{100 \times \text{Oma pääoma}}{\text{Tase yhteensä}}$$

Kuvio 3. Omavaraisuusaste- % (Seppänen 2011, 85.)

Velkaantumisaste mittaa samaa asiaa kuin omavaraisuusaste. Se kuitenkin tarkastelee pääomarakennetta päinvastaisesta näkökulmasta. Velkaantumisaste mittaa, kuinka paljon taseesta on velkoja (Kuvio 4). (Seppänen 2011, 85.)

$$\text{Velkaantumisaste-\%} = \frac{100 \times \text{Vieras pääoma}}{\text{Tase yhteensä}}$$

Kuvio 4. Velkaantumisaste- % (Seppänen 2011, 85.)

Maksuvalmius

Maksuvalmiudella tarkoitetaan yrityksen kykyä suoriutua lyhyellä aikavälillä erääntyvistä veloista ja yllättävistäkin maksuista. Velkojat ja tavarantoimittajat ovat kiinnostuneita yritysten maksuvalmiudesta. Maksuvalmiuden mittareiden perusteina ovat taseen termit käyttöpääoma, bruttokäyttöpääoma ja nettokäyttöpääoma. (Niskanen & Niskanen 2004, 117.)

Käyttöpääomalla tarkoitetaan taseen lyhytvaikutteisia eriä. Bruttokäyttöpääomaan kuuluvat vaihto-omaisuus ja rahoitusomaisuus. Vaihto-omaisuudella tarkoitetaan varastoa. Rahoitusomaisuus muodostuu kassasta, pankkitileistä, myyntisaamisista ja arvopapereista. Bruttokäyttöpääoma mittaa, kuinka paljon liiketoiminnan pyörittäminen sitoo varoja vaihto- ja rahoitusomaisuuteen. Bruttokäyttöpääomasta saadaan nettokäyttöpääoma, kun siitä vähennetään lyhytaikaiset velat. (Niskanen & Niskanen 2004, 117-118.)

$$\text{Quick ratio} = \frac{\text{Rahoitusomaisuus}}{\text{Lyhytaikaiset velat}}$$

Kuvio 5. Quick ratio (Seppänen 2011, 89.)

Toimeksiantaja yhdistyksen tilinpäätöksistä voidaan laskea rahoituksen riittävyttä mittaava quick ratio (Kuvio 5). Quick ratio mittaa yhdistyksen mahdollisuutta suoriutua lyhytaikaisista veloista pelkällä rahoitusomaisuudella. (Yritystutkimus ry 2011, 71.)

4.3 Rahoituslaskelman laatiminen

Yhdistykselle rahoituslaskelman laatiminen on vapaaehtoista. Rahoituslaskelmassa annetaan selvitys rahavarojen hankinnasta ja käytöstä. Se vaaditaan vain julkisilta ja yksityisiltä osakeyhtiöiltä ja osuuskunnilta, joilta on päättyneellä ja edeltäneellä tilikaudella ylittynyt vähintään kaksi seuraavista rajoista. (Perälä & Perälä 2006, 77-79.)

1. liikevaihto tai sitä vastaava tuotto 7 300 000 euroa
2. taseen loppusumma 3 650 000 euroa
3. palveluksessa keskimäärin 50 henkilöä. (Kirjanpitolaki, 3:9.2§)

Rahoituslaskelmaa suositellaan käytettäväksi silloin, kun halutaan täydentää ja selkeyttää tuloslaskelman ja taseen antamaa kuvaa yhdistyksen rahoitusrakenteen tai -aseman muutoksista tilikauden aikana. Rahoituslaskelman tavoitteena on selvittää rahavarojen käyttöä ja lähteitä tilikauden aikana sekä täydentää tilinpäätösinformaatiota. Rahoituslaskelmasta on hyötyä myös laskentatoimeen perehtymättömille yhdistyksen päätöksentekijöille, sillä sen on katsottu olevan helpommin ymmärrettävä kuin tuloslaskelma tai tase. (Perälä & Perälä 2006, 230.)

Kirjanpitolautakunta on antanut yleisohjeen rahoituslaskelman laatimisesta. Sitä voidaan soveltaa yhdistyksen rahoituslaskelman laadinnassa. Yleisohjeessa esitetään suora ja epäsuora rahoituslaskelmamalli. Molemmilla malleilla päädytään kuitenkin samaan lopputulokseen. Tässä luvussa esitellään epäsuora rahoituslaskelmamalli (Liite 4). Suoraa rahoituslaskelmamallia pidetään kuitenkin informatiivisempänä, mutta sen laatiminen on työläämpää, sillä tarvittavia lukuja ei saada suoraan tilinpäätöksestä. (Kirjanpitolautakunta 2007; Vierros ym. 2013, 73-75.)

Jos rahoituslaskelma on laadittu oikein ja luvut täsmäävät keskenään, niin silloin toiminnan, investointien ja rahoituksen rahoitusvirtojen summa (A+B+C) on sama kuin taseessa esitettyjen rahavarojen muutos. Rahavaroihin lasketaan kassa, pankkitilit sekä lyhytaikaiset sijoitukset, jotka ovat vaihdettavissa nopeas-

ti käteiseksi ilman suurta riskiä niiden arvon muutoksesta. Rahavarojen määrittely on olennainen rahoituslaskelman kannalta, sillä rahoituslaskelmassa esitetään ainoastaan rahavaroissa saadut ja suoritettut maksut. (KHT-yhdistys 2010, 154.; Vierros ym. 2013, 74.)

Toiminnan, investointien ja rahoituksen rahavirrat

Rahoituslaskelma jaetaan toiminnan, investointien ja rahoituksen rahavirtoihin. Epäsuorassa rahoituslaskelmamallissa lähdetään liikkeelle varsinaisen toiminnan kulujäämästä, josta oikaistaan ei-kassaperusteiset erät (Taulukko 5). Yhdistyksen rahoituslaskelmassa toiminnan rahavirtoihin lasketaan varsinaisen toiminnan, varainhankinnan ja yleisavustusten rahavirrat. (Vierros ym. 2013, 75.)

Taulukko 5. Toiminnan rahavirta (Vierros ym. 2013, 74.)

Toiminnan rahavirta	
Varsinaisen toiminnan rahavirta	
- varsinaisen toiminnan kulujäämä, josta oikaistaan ei- kassaperusteiset erät, esimerkiksi poistot	0,00
- käyttöpääoman muutos, lyhytaikaisten saamisten ja velkojen nettomuutos	0,00
- varsinaisen toiminnan rahavirta yhteensä	0,00
- jäsenmaksut	0,00
- muu varainhankinta	0,00
Varain hankinnan rahavirrat yhteensä	<u>0,00</u>
Varsinaisen toiminnan ja varainhankinnan rahavirta (A)	0,00

Toiminnan rahavirrasta tutkitaan, miten yhdistyksen toiminta on tuottanut rahavaroja toimintaedellytysten säilyttämiseen. Jos varsinaisen toiminnan ja varainhankinnan rahavirta on positiivinen, voidaan rahavirtaa käyttää lisäksi investointien tekemiseen tai lainojen takaisinmaksuun. Jos toiminnan rahavirta on negatiivinen, se voidaan rahoittaa investointeja myymällä tai lisäämällä vierasta pääomaa. (Perälä & Perälä 2006, 234-235.)

Taulukko 6. Investointien rahavirta (Vierros ym. 2013, 74.)

Investointien rahavirta	
- investoinnit käyttöomaisuuteen ja sijoitukseen	0,00
- sijoitusten myynnit	0,00
- saadut investointiavustukset	0,00
- sijoitusten tuotot	0,00
- sijoitusten kulut	0,00
Investointien rahavirta (B)	<u>0,00</u>

Taulukossa 6 on esitetty investointien rahavirran erät. Investointien rahavirtaa ovat taseen pysyvien ja vaihtuvien vastaavien käyttö- ja sijoitusomaisuuden myyntitulot ja omaisuuden hankinnat eli investoinnit sekä saadut investointiavustukset. Myös muut sijoitusten tuotot ja kulut voidaan esittää investointien rahavirrassa, jos niitä ei ole esitetty toiminnan tai rahoitustoiminnan rahavirroissa. (Vierros ym. 2013, 75.; Perälä & Perälä 2006, 235.)

Taulukko 7. Rahoituksen rahavirta (Vierros ym. 2013, 74.)

Rahoituksen rahavirta	
Lainojen nostot	0,00
Lainojen takaisin maksut	0,00
Muut rahoitustuotot	0,00
Muut rahoituskulut	0,00
Rahoituksen rahavirta (C)	<u>0,00</u>

Rahoituksen rahavirtaan sisältyvät vieraan pääoman muutoksista johtuvat erät (Taulukko 7). Näitä muutoksia ovat nostetut lainat ja suoritettavat lyhennykset. Myös rahoituksen muut tuotot ja kulut voidaan esittää rahoituksen rahavirrassa, jos niitä ei ole esitetty toiminnan tai investointien rahavirroissa. (Vierros ym. 2013, 75.; KHT-yhdistys 2010, 154.)

5 YHDISTYKSEN X TILINPÄÄTÖSANALYYSI

5.1 Yhdistys X

Toimeksiantaja yhdistyksen toiminnan tarkoituksena on tarjota laadukasta liikunnan harraste- ja valmennustoimintaa sen jäsenilleen. Liikuntapalveluita on tarjolla kaiken ikäisille miehille, lapsille ja naisille. Jokaisella on mahdollisuus löytää mieleinen ja omalle kunnolle sopiva vaihtoehto yhdistyksen laajasta valikoimasta. Jotta jokaisella olisi mahdollisuus nauttia liikunnasta ja edistää terveyttään, sen harrastamisesta pyritään tehdä helppoa ja edullista.

Toimeksiantaja on rekisteröity yhdistys, jonka toiminnasta vastaa johtokunta. Johtokunta koostuu vapaaehtoisista jäsenistä. Yhdistys laatii toimintalinjan ja päivittää sitä kolmen vuoden välein. Toimintalinjassa määritellään yhdistyksen arvot, tavoitteet, käytännöt ja palvelut sekä siihen liitetään yhdistyksen ympäristöohjelma. Lisäksi yhdistyksen toimintaa säätelee yhdistyksen säännöt sekä sitä koskevat lait. Tässä luvussa esiteltävät tiedot toimeksiantajasta on julkaistu yhdistyksen verkkosivuilla.

Tilinpäätösanalyysin tavoitteena on tarkastella yhdistyksen taloudellista tilaa. Toimeksiantaja yhdistys on toimintalinjassaan asettanut tavoitteeksi talouden tasapainottamisen, jotta hyvät toimintaedellytykset voidaan jatkossakin saavuttaa. Yhdistyksen tavoitteena on tarjota jatkossakin laadukas ja laaja harrastusmahdollisuus sen jäsenilleen sekä mahdollisuus kehittyä ja kasvaa.

Tilinpäätösanalyysissä analysoidaan yhdistyksen tilinpäätöksiä vuosilta 2011–2013. Kyseisten vuosien tuloslaskelmat ja taseet esitetään liitteissä 6 ja 7. Käytämällä 3-5 vuoden aikajaksoa muodostetaan kuva toiminnallisen suoritusasteen trendeistä ja vuosittaisista muutoksista (Seppänen 2011, 97). Koska yhdistyksen tuloslaskelman ja taseen malli on erilainen kuin yrityksen, se vaikuttaa tilinpäätösanalyysin menetelmien valintaan. Jotta käytettävien menetelmien valinta olisi perusteltua ja luotettavaa, niiden valinnassa huomioidaan myös yhdistyksen toiminnan tarkoitus.

Yrityksen toiminnan tarkoituksena on voiton tuottaminen, kun taas yhdistyksen toiminnan tarkoituksena on sen säännöissä mainitun aatteellisen toiminnan toteuttaminen. Yhdistyksen toiminnan tuloksellisuutta ei mittaa tilikauden tulos vaan se, miten hyvin, taloudellisesti ja tehokkaasti se on aatteellisen tehtävänsä toteuttanut. (Tomperi 2011, 131.) Tästä syystä yhdistyksen tuloksen analysointia painotetaan vähemmän kuin perinteisessä yrityksen tilinpäätösanalyysissä.

Seuraavissa alaluvuissa esitellään toimeksiantaja yhdistyksen tilinpäätösanalyysin vaiheet, käytetyt menetelmät ja analyysin tulokset. Analyysin menetelmiksi on valittu prosenttilukumuotoinen tase, trendianalyysi, rahoituslaskelma sekä tunnuslukuanalyysi. Valitut tunnusluvut mittaavat yhdistyksen maksuvalmiutta ja vakavaraisuutta.

5.2 Tuloslaskelman ja taseen analyysi

Yhdistyksen tilinpäätösanalyysin toteuttaminen alkaa silmäilemällä liitteissä 6 ja 7 esitettyjä vuosien 2011–2013 tuloslaskelmia ja taseita. Tilinpäätösinformaation raportointi on pysynyt samana tarkasteluvuosien aikana. Koska tilinpäätökset ovat keskenään vertailukelpoisia, ei analyysin luotettavuuden lisäämisen kannalta ole tarpeen oikaista tilinpäätöksiä (Laitinen 2002, 90).

Tuloslaskelman ja taseen erät muutetaan prosenttilukumuotoiseksi trendianalyysiksi. Trendianalyysiä käytetään peräkkäisten tilikausien vertailuun ja ajallisen kehityksen tarkasteluun. Trendianalyysin taseen lisäksi taseen erät esitetään prosentteina taseen loppusummasta. Silloin voidaan tarkastella taseen omaisuus- ja rahoitusrakennetta. (Niskanen & Niskanen 2004, 92-96.)

Tuloslaskelman analyysi

Vertailemalla taulukossa 8 esitettävän tuloslaskelman trendianalyysin eriä keskenään voidaan huomata varsinaisen toiminnan kulujäämän kasvaneen tasaisesti vertailuvuosien aikana. Varsinaisen toiminnan tuotot ovat nousseet vuoden 2012 aikana jopa puolet vuoden 2011 varsinaisen toiminnan tuotoista.

Vuonna 2013 varsinaisen toiminnan tuotot ovat pysyneet samalla tasolla. Vaikka tuotot ovat nousseet, ne eivät riitä kattamaan suhteessa enemmän kasvavia varsinaisen toiminnan kuluja. Erityisesti vuokratulot, kulukorvaukset ja toimitilojen hoitokulut sekä muut varsinaisen toiminnan kulut ovat lisääntyneet tarkasteluvuosien aikana.

Taulukko 8. Tuloslaskelman trendianalyysi, varsinainen toiminta

TULOSLASKELMA	1.1.2013 - 31.12.2013	1.1.2012 - 31.12.2012	1.1.2011 - 31.12.2011
Varsinainen toiminta			
Tuotot	155,63 %	156,18 %	100,00 %
Kulut			
Henkilöstökulut			
Palkat ja palkkiot	107,44 %	105,97 %	100,00 %
Henkilösivukulut	112,27 %	106,86 %	100,00 %
Poistot			
Poistot kalustosta	62,62 %	80,31 %	100,00 %
Muut kulut			
Vuokrat	189,40 %	146,46 %	100,00 %
Kulukorvaukset	156,26 %	115,98 %	100,00 %
Edustuskulut	59,58 %	80,56 %	100,00 %
Tiedotus ja markkinointi	82,91 %	90,17 %	100,00 %
Toimitilojen hoitokulut	151,28 %	97,38 %	100,00 %
Muut varsinaisen toiminnan kulut	143,51 %	159,48 %	100,00 %
Kulujäämä	109,19 %	104,04 %	100,00 %

Taulukosta 9 nähdään, että yhdistyksen jäsenmaksutuotot ovat kasvaneet tasaisesti tarkasteluvuosien aikana. Kasvuun vaikuttavat mahdolliset jäsenten määrän ja jäsenmaksun muutokset. Varainhankinnan muut tuotot ovat kaksinkertaistuneet vuodesta 2011. Kuitenkin on syytä huomioida varainhankinnan muiden kulujen kasvu. Silti varainhankinnan muut tuotot ovat kasvaneet suhteessa enemmän kuin muut kulut. Yhdistyksen toimintalinjan mukaan varainhankintaa toteutetaan järjestämällä tapahtumia ja kilpailuja talkootyönä. Suurtaapahtumien varainhankinta järjestetään erikseen. Jäsenkorttien, -rekisterin ja -valvonnan kulut ovat tasaisesti vähentyneet ja melkein puolittuneet kahden vuoden aikana. Kun verrataan varsinaisen toiminnan ja varainhankinnan kulujäämiä, voidaan huomata niiden kasvavan samassa suhteessa.

Taulukko 9. Tuloslaskelman trendianalyysi, varainhankinta

	1.1.2013 - 31.12.2013	1.1.2012 - 31.12.2012	1.1.2011 - 31.12.2011
Varainhankinta			
Tuotot			
Jäsenmaksut	108,13 %	102,71 %	100,00 %
Varainhankinnan muut tuotot	222,10 %	79,74 %	100,00 %
Kulut			
Jäsenkortit, jäsenrek., maksujen valvonta	59,92 %	83,47 %	100,00 %
Varainhankinnan muut kulut	174,78 %	49,94 %	100,00 %
Kulujäämä	109,65 %	103,94 %	100,00 %

Taulukosta 10 nähdään, että sijoitustoiminnan korkotuotot ovat moninkertaistuneet tarkasteluvuosien aikana. Rahoitustoiminnan korkotuotot ovat pienentyneet. Suurista vaihteluista huolimatta niillä ei ole suurta vaikutusta sijoitus- ja rahoitustoiminnan kulujäämän kehitykseen. Tästä voidaan päätellä sijoitus- ja rahoitustuottojen olevan suhteellisen pieniä tuottoja. Tilikauden alijäämä on myös vaihdellut huomattavasti. Vuonna 2012 alijäämä on kolminkertaistunut vuoden 2011 alijäämästä. Siihen vaikuttaa se, että yleisavustukset ovat vähentyneet jopa yli 20 %. Vuonna 2013 yleisavustukset ovat nousseet ja tilikauden alijäämä on lähellä nollatulosta.

Taulukko 10. Tuloslaskelman trendianalyysi, tilikauden tulos

	1.1.2013 - 31.12.2013	1.1.2012 - 31.12.2012	1.1.2011 - 31.12.2011
Sijoitus- ja rahoitustoiminta			
Tuotot			
Sijoitustoiminnan korkotuotot	602,05 %	1380,79 %	100,00 %
Rahoitustoiminnan korkotuotot	34,50 %	93,49 %	100,00 %
Kulujäämä	109,55 %	99,82 %	100,00 %
Satunnaiset erät			
Satunnaiset tuotot	135,41 %	76,48 %	100,00 %
Satunnaiset kulut	375,13 %	23,53 %	100,00 %
Yleisavustukset	117,46 %	78,25 %	100,00 %
TILIKAUDEN TULOS	4,80 %	376,01 %	100,00 %
TILIKAUDEN ALIJÄÄMÄ	4,80 %	376,01 %	100,00 %

Taseen analyysi

Prosenttilukumuotoisessa taseessa taseen erät esitetään prosentteina taseen loppusummasta. Sitä käytetään omaisuus- ja rahoitusrakenteen tutkimiseen. Taseen vastaavaa puolesta voidaan selvittää omaisuusrakennetta. Rahoitusrakenteen muutosta voidaan tarkastella prosenttilukumuotoisen taseen vastattavaa puolella. (Niskanen & Niskanen 2004, 92-94.)

Yhdistyksen prosenttilukumuotoisen taseen vastaavaa puolta kuvaavasta taulukosta 11 nähdään, että suurin osa omaisuudesta on sidottu pysyviin vastaaviin merkittyyn osakehuoneistoon. Omaisuusrakenteessa ei ole tapahtunut huomattavia muutoksia tarkasteluvuosina. Suurin muutos on vuonna 2013 tehty sijoitus osakehuoneistoon. Se näkyy osakehuoneiston osuuden 10 prosentin kasvuna ja vastaavasti pankkisaamisten osuuden 10 prosentin vähennyksenä.

Taulukko 11. Prosenttilukumuotoinen tase, vastaavaa

Vastaavaa	31.12.2013	31.12.2012	31.12.2011
PYSYVÄT VASTAAVAT			
Aineelliset hyödykkeet			
Koneet ja kalusto	1,34 %	1,72 %	2,11 %
Aineelliset hyödykkeet yhteensä	1,34 %	1,72 %	2,11 %
Sijoitukset			
Osakehuoneisto	88,94 %	78,82 %	77,50 %
Sijoitukset yhteensä	88,94 %	78,82 %	77,50 %
PYSYVÄT VASTAAVAT YHTEENSÄ	90,29 %	80,54 %	79,61 %
VAIHTUVAT VASTAAVAT			
Lyhytaikaiset saamiset			
Siirtosaamiset	1,71 %	1,26 %	1,07 %
Lyhytaikaiset saamiset yhteensä	1,71 %	1,26 %	1,07 %
Rahat ja pankkisaamiset			
Rahat	0,04 %	0,19 %	0,07 %
Pankkisaamiset	7,97 %	18,01 %	19,25 %
VAIHTUVAT VASTAAVAT YHTEENSÄ	9,71 %	19,46 %	20,39 %
Vastaavaa yhteensä	100,00 %	100,00 %	100,00 %

Yhdistyksen prosenttilukumuotoisesta taseen vastattavaa puolesta nähdään yhdistyksille tyypillinen rahoitusrakenne (Taulukko 12). Tarkasteluvuosien aikana oman ja vieraan pääoman suhde on pysynyt lähes muuttumattomana. Jopa yli 90 prosenttia yhdistyksen pääomasta muodostuu omasta pääomasta. Oma pääoma koostuu tilikausien yli- ja alijäämistä.

Taulukko 12. Prosenttilukumuotoinen tase, vastattavaa

Vastattavaa	31.12.2013	31.12.2012	31.12.2011
OMA PÄÄOMA			
Edellisten tilikausien ylijäämä (alijäämä)	96,82 %	99,00 %	97,92 %
Tilikauden ylijäämä (alijäämä)	-0,03 %	-2,19 %	-0,57 %
OMA PÄÄOMA YHTEENSÄ	96,79 %	96,81 %	97,34 %
VIERAS PÄÄOMA			
Lyhytaikainen vieras pääoma			
Siirtovelat	3,21 %	3,19 %	2,66 %
Lyhytaikainen vieras pääoma yhteensä	3,21 %	3,19 %	2,66 %
VIERAS PÄÄOMA YHTEENSÄ	3,21 %	3,19 %	2,66 %
Vastattavaa yhteensä	100,00 %	100,00 %	100,00 %

Taseen trendianalyysiä käytetään taseen erien ajallisen kehityksen tutkimiseen. Taulukosta 13 nähdään, että pysyvien vastaavien koneista ja kalustosta on tehty suunnitelman mukaiset poistot. Kuten jo aiemmin on huomattu, yhdistys on vuonna 2013 sijoittanut osakehuoneistoon. Osakehuoneistoon on investoitu 12,83 % vuoden 2012 osakehuoneiston arvosta.

Yhdistyksen vaihtuvat vastaavat muodostuvat siirtosaamisista, kassasta ja pankkisaamisista. Siirtosaamiset ovat nousseet vuonna 2013 jopa puolella vuoden 2011 siirtosaamisista. Vuonna 2013 yhdistyksen pankkisaamiset ovat vastaavasti laskeneet noin 50 % vuodesta 2012, jota selittää myös sijoitus osakehuoneistoon. Tase-erien vaihteluista huolimatta taseen loppusumma on vaihdellut tarkasteluaikana korkeintaan alle 2 %.

Taulukko 13. Taseen trendianalyysi, vastaavaa

Vastaavaa	31.12.2013	31.12.2012	31.12.2011
PYSYVÄT VASTAAVAT			
Aineelliset hyödykkeet			
Koneet ja kalusto	62,63 %	80,31 %	100,00 %
Aineelliset hyödykkeet yhteensä	62,63 %	80,31 %	100,00 %
Sijoitukset			
Osakehuoneisto	112,83 %	100,00 %	100,00 %
Sijoitukset yhteensä	112,83 %	100,00 %	100,00 %
PYSYVÄT VASTAAVAT YHTEENSÄ	111,50 %	99,48 %	100,00 %
VAIHTUVAT VASTAAVAT			
Lyhytaikaiset saamiset			
Siirtosaamiset	156,37 %	115,23 %	100,00 %
Lyhytaikaiset saamiset yhteensä	156,37 %	115,23 %	100,00 %
Rahat ja pankkisaamiset			
Rahat	55,06 %	287,27 %	100,00 %
Pankkisaamiset	40,69 %	91,98 %	100,00 %
VAIHTUVAT VASTAAVAT YHTEENSÄ	46,83 %	93,84 %	100,00 %
Vastaavaa yhteensä	98,31 %	98,33 %	100,00 %

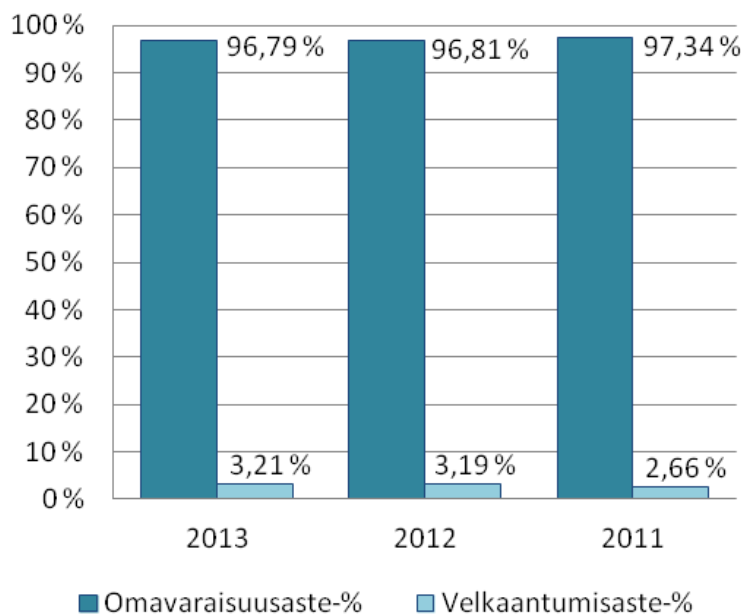
Huomattavin muutos taseen vastattavaa puolen omassa pääomassa on tilikauden alijäämän vaihtelut (Taulukko 14). Vuoden 2012 alijäämän kasvusta huolimatta vuoden 2013 tulos on tasoittanut oman pääoman laskua. Yhdistyksen siirtovelat ovat nousseet vuonna 2012 noin viidenneksellä. Vuonna 2013 niiden nousu on tasoittunut ja parantanut yhdistyksen maksuvalmiutta.

Taulukko 14. Taseen trendianalyysi, vastattavaa

Vastattavaa	31.12.2013	31.12.2012	31.12.2011
OMA PÄÄOMA			
Edellisten tilikausien ylijäämä	97,21 %	99,41 %	100,00 %
Tilikauden alijäämä	4,80 %	376,01 %	100,00 %
OMA PÄÄOMA YHTEENSÄ	97,76 %	97,79 %	100,00 %
VIERAS PÄÄOMA			
Lyhytaikainen vieras pääoma			
Siirtovelat	118,74 %	118,20 %	100,00 %
Lyhytaikainen vieras pääoma yhteensä	118,74 %	118,20 %	100,00 %
VIERAS PÄÄOMA YHTEENSÄ	118,74 %	118,20 %	100,00 %
Vastattavaa yhteensä	98,31 %	98,33 %	100,00 %

Yhdistyksen tilinpäätöksistä voidaan laskea omavaraisuusaste ja velkaantumisaste. Omavaraisuusaste mittaa yhdistyksen vakavaraisuutta, tappionsietokykyä ja kykyä selviytyä maksuista pitkällä aikavälillä (Yritystutkimus ry 2011, 66). Velkaantumisaste mittaa samaa asiaa kuin omavaraisuusaste. Se kuitenkin tarkastelee pääomarakennetta päinvastaisesta näkökulmasta. Velkaantumisaste mittaa, kuinka paljon taseesta on velkoja. (Seppänen 2011, 85.)

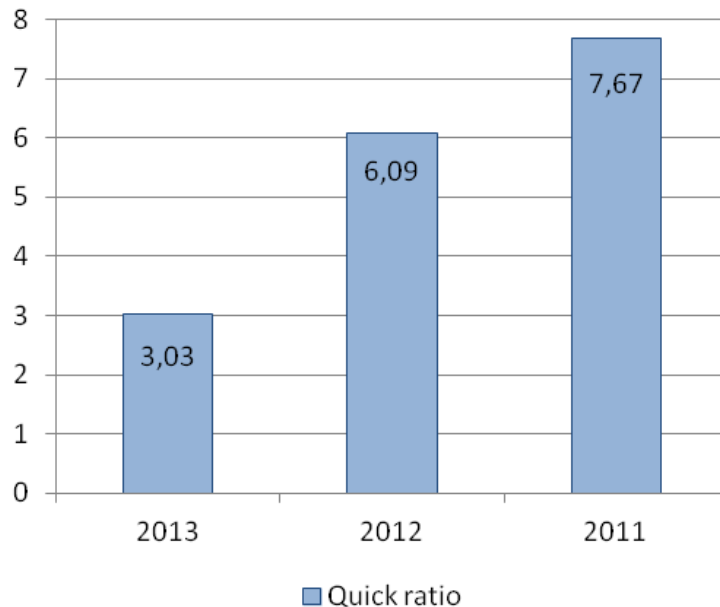
Kuten jo aiemmin yhdistyksen prosenttilukumuotoista taseen vastattavaa puolta tarkastellessa todettiin yhdistyksellä olevan sille hyvin tyypillinen rahoitusrakennne. Kuviolla 6 voidaan havainnollistaa rahoitusrakennetta laskemalla yhdistyksen omavaraisuusaste ja velkaantumisaste. Tarkasteluvuosien aikana oman ja vieraan pääoman suhde on pysynyt lähes muuttumattomana. Jopa yli 90 prosenttia yhdistyksen pääomasta muodostuu omasta pääomasta. Yhdistys on tästä johtuen vakavarainen ja sen uskotaan kykenevän selviytymään jatkossakin tilikauden alijäämistä ja maksuista pitkällä aikavälillä.

Kuvio 6. Omavaraisuus- ja velkaantumisaste

Yhdistyksen tilinpäätöksistä voidaan laskea rahoituksen riittävyttä mittaava quick ratio. Se mittaa yhdistyksen mahdollisuutta suoriutua lyhytaikaisista veloista pelkällä rahoitusomaisuudella (Yritystutkimus ry 2011, 71). Yhdistyksen

rahoitusomaisuuteen kuuluvat sen käteisvarat, pankkisaamiset ja siirtosaamiset. Yritystutkimus ry on asettanut quick ratio tunnusluvun hyvän maksuvalmiuden ohjearvoksi luvun >1 (Liite 5). Se tarkoittaa, että yhdistyksen rahoitusomaisuus riittää kerran kattamaan lyhytaikaiset velat.

Kuvio 7. Quick ratio

Kuviossa 7 verrataan yhdistyksen tunnusluvun saamia arvoja. Siitä nähdään yhdistyksen maksuvalmiuden olevan hyvä. Se on kuitenkin laskenut tarkasteluvoosien aikana ja yli puolittunut vuonna 2013. Laskusta huolimatta yhdistyksen uskotaan selviytyvän yllättävistäkin maksuista.

5.3 Rahoituslaskelma

Rahoituslaskelman tavoitteena on täydentää ja selkeyttää tuloslaskelman ja taseen antamaa kuvaa yhdistyksen rahoitusrakenteen tai -aseman muutoksista tilikauden aikana. Rahoituslaskelma selvittää rahavarojen käyttöä ja lähteitä tilikauden aikana sekä täydentää tilinpäätösinformaatiota. Rahoituslaskelmasta on hyötyä myös laskentatoimeen perehtymättömille yhdistyksen päätöksenteki-

jöille, sillä sen on katsottu olevan helpommin ymmärrettävä kuin tuloslaskelma tai tase. (Perälä & Perälä 2006, 230.) Yhdistyksen rahoituslaskelma on tehty vuosilta 2013 ja 2012. Jotta rahoituslaskelman analyysin tulokset ovat luotettavia, tuloslaskelman satunnaiset erät on esitelty erillisenä rahavirtana.

Toiminnan rahavirrasta (Taulukko 15) tutkitaan, miten yhdistyksen toiminta on tuottanut rahavaroja toimintaedellytysten säilyttämiseen. Laskelmassa lähdetään liikkeelle tilikauden varsinaisen toiminnan kulujäämästä, josta oikaistaan ei-kassaperusteiset poistot, siirtosaamisten lisäys ja velkojen lisäys. Varsinaisen toiminnan rahavirta on pienentynyt vuodesta 2012. Tarkastelemalla varainhankinnan rahavirtaa huomataan sen kasvaneen tilikauden 2013 aikana. Varsinaisen toiminnan ja varainhankinnan rahavirta jää negatiiviseksi nousseista yleisavustuksista huolimatta. Jos toiminnan rahavirta on negatiivinen, se voidaan rahoittaa investointeja myymällä tai lisäämällä vierasta pääomaa. Varsinaisen toiminnan ja varainhankinnan rahavirta on kuitenkin lähtenyt lupaavaan nousuun.

Taulukko 15. Toiminnan rahavirta

	2013	2012
Toiminnan rahavirta		
Varsinaisen toiminnan rahavirta		
- varsinaisen toiminnan kulujäämä, josta oikaistaan	-241 830,83	-230 422,47
- poistot	2 716,00	3 483,07
- lyhytaikaisten saamisten lisäys	-2 721,71	-1 007,47
- lyhytaikaisten velkojen lisäys	88,06	2 980,60
- varsinaisen toiminnan rahavirta yhteensä	-241 748,48	-224 966,27
- jäsenmaksut	187 351,83	177 720,53
- muu varainhankinta	-486,64	600,06
Varain hankinnan rahavirrat yhteensä	186 865,19	178 320,59
- Yleisavustukset	49 961,62	33 283,47
Varsinaisen toiminnan ja varainhankinnan rahavirta (A)	-4 921,67	-13 362,21

Jo aiemmin taseen omaisuusrakennetta tutkittaessa kävi ilmi, että yhdistys on sijoittanut osakehuoneistoon vuonna 2013. Taulukon 16 esittämästä investointien ja rahoituksen rahavirrasta nähdään, kuinka paljon osakehuoneistoon on sijoitettu rahavaroja. Siitä nähdään myös, että yhdistys on sen lisäksi investoi-

nut koneisiin ja kalustoon. Investoinnit heijastuvat myös rahoituslaskelman lopussa esitettävään rahavarojen muutokseen. Rahavarojen muutos on laskenut moninkertaisesti verrattuna vuoden 2012 rahavarojen muutokseen. Siihen vaikuttaa erityisesti yhdistyksen tekemät investoinnit.

Taulukko 16. Investointien ja rahoituksen rahavirrat

	2013	2012
Investointien rahavirta		
- investoinnit sijoitukseen	-61 299,96	0,00
- investoinnit aineellisiin hyödykkeisiin	-416,75	-920,38
- sijoitusten korkotuotot	1 000,00	2 293,49
Investointien rahavirta (B)	-60 716,71	1 373,11
Rahoituksen rahavirta		
- rahoitustoiminnan korkotuotot	354,27	960,06
Rahoituksen rahavirta (C)	354,27	960,06
Rahavarojen muutos (A+B+C)		
lisäys (+) / vähennys (-)	-65 284,11	-11 029,04
Satunnaiset erät	3 480,00	2 280,63
	<u>-61 804,11</u>	<u>-8 748,41</u>
Taseen rahavarat 1.1.	110 311,24	119 059,65
Taseen rahavarat 31.12.	<u>48 507,13</u>	<u>110 311,24</u>
	<u>-61 804,11</u>	<u>-8 748,41</u>

Taulukosta 16 nähdään, että yhdistyksen satunnaiset erät ovat kassaperusteisia tuottoja ja kuluja, joiden erotus on positiivinen. Ne esitetään omalla rivillä niiden olennaisuuden takia. Jos niiden luonne tunnetaan, voidaan ne yhdistää muihin rahoituslaskelman rahavirtojen ryhmiin.

6 YHTEENVETO

Tilinpäätösanalyysin tavoitteena oli analysoida yhdistyksen taloudellista tilannetta. Analyysissä tarkasteltiin vuosien 2011–2013 tilinpäätöksiä. Yhdistyksen toimintalinjassa tavoitteeksi asetettiin yhdistyksen talouden tasapainottaminen, jotta hyvät toimintaedellytykset voidaan jatkossakin saavuttaa. Lisäksi opinnäytetyön tavoitteena oli lisätä yhdistyksen johtokunnan tietämystä yhdistyksen taloushallinnosta ja tilinpäätösinformaation käytöstä osana päätöksentekoa.

Tilinpäätösanalyysin menetelmien valintaan vaikuttivat yhdistyksen tuloslaskelman ja taseen mallin eroavaisuus yrityksen tilinpäätösraporttien mallista sekä yhdistyksen toiminnan tarkoitus. Tilinpäätösanalyysin menetelmiksi valittiin prosenttilukumuotoinen tase, trendianalyysi, tunnuslukuanalyysi ja rahoituslaskelma. Tilinpäätökset todettiin vertailukelpoisiksi, eikä niiden oikaisua nähty tarpeelliseksi. Tuloslaskelman analyysissä tutkittiin tuottojen ja kulujen ajallista kehitystä vertailuvuosien aikana. Taseen analyysissä tutkittiin yhdistyksen omaisuus- ja rahoitusrakennetta.

Varsinaisen toiminnan kulujäämä on kasvanut tasaisesti vertailuvuosien aikana. Varsinaisen toiminnan tuotot olivat nousseet vuoden 2012 aikana jopa puolet vuoden 2011 varsinaisen toiminnan tuotoista. Vuonna 2013 varsinaisen toiminnan tuotot olivat pysyneet samalla tasolla. Vaikka tuotot olivat nousseet, ne eivät riittäneet kattamaan suhteessa enemmän kasvaneita varsinaisen toiminnan kuluja. Varainhankintaan kuuluvat jäsenmaksutuotot olivat kasvaneet tasaisesti. Varainhankinnan muut tuotot olivat kaksinkertaistuneet vuodesta 2011. Varainhankinnan muut tuotot olivat kasvaneet suhteessa enemmän kuin varainhankinnan muut kulut. Kun verrattiin varsinaisen toiminnan ja varainhankinnan kulujäämiä, huomattiin niiden kasvavan samassa suhteessa.

Tilikauden alijäämä oli vaihdellut huomattavasti tarkasteluvuosien aikana. Suureen vaihteluun huomattiin vaikuttavan eniten yleisavustusten määrän vaihtelut. Vuonna 2012 alijäämä oli kolminkertaistunut vuoden 2011 alijäämästä. Siihen

vaikutti yleisavustusten vähentyminen jopa yli 20 %. Vuonna 2013 yleisavustukset olivat nousseet, ja tilikauden alijäämä oli lähellä nollatulosta.

Yhdistyksen prosenttilukumuotoisen taseen vastaavaa puolelta nähtiin, että suurin osa omaisuudesta on sidottu pysyviin vastaaviin merkittyyn osakehuoneistoon. Omaisuusrakenteessa ei tapahtunut huomattavia muutoksia tarkasteluvuosina. Suurin muutos oli vuonna 2013 tehty sijoitus osakehuoneistoon. Sijoitus näkyi myös huomattavina muutoksina vaihtuvissa vastaavissa ja rahoituslaskelman investointien rahavirrassa. Vastattavaa puolelta nähtiin yhdistykselle hyvin tyypillinen rahoitusrakenne.

Rahoitusrakennetta havainnollistettiin laskemalla omavaraisuusaste ja velkaantumisaste. Jopa yli 90 % yhdistyksen pääomasta muodostui omasta pääomasta. Vaikka tilikausien alijäämät olivat vaihdelleet huomattavasti, yhdistyksen vakavaraisuutta mittaavat luvut olivat pysyneet lähes muuttumattomina. Yhdistyksen rahoituksen riittävyttä mitattiin laskemalla tunnusluku quick ratio. Tunnuslukujen arvot huononivat tarkasteluvuosien aikana. Siitä huolimatta yhdistyksen maksuvalmius oli hyvä ja sen uskottiin selviytyvän yllättävistäkin maksuista myös jatkossa.

Rahoituslaskelmalla selvitettiin rahavarojen käyttöä ja lähteitä. Siitä toivottiin myös olevan hyötyä laskentatoimeen perehtymättömille yhdistyksen päätöksentekijöille. Tarkastelemalla varsinaisen toiminnan ja varainhankinnan rahavirtaa huomataan sen jäävän negatiiviseksi vuonna 2012 ja 2013. Varsinaisen toiminnan ja varainhankinnan tuotot eivät olleet riittäneet kattamaan varsinaisen toiminnan ja varainhankinnan kuluja. Toiminnan rahavirta oli kuitenkin lähtenyt lupaavaan nousuun. Tilikausien rahavarojen muutos oli moninkertaistunut vuonna 2013. Siihen vaikuttivat erityisesti yhdistyksen investoinnit osakehuoneistoon.

Yhdistys on toiminut pitkään ja sen toiminta on vakiintunut. Yhdistyksellä on mahdollisuus pysyä vakavaraisena ja maksuvalmiudeltaan hyvänä. Vuoden 2013 alijäämän lasku lähelle nollatulosta tukee tavoitetta talouden tasapainottamisesta ja hyvien toimintaedellytysten jatkuvuudesta.

LÄHTEET

KHT-yhdistys. 2010. Yhdistyksen ja säätiön tilinpäätösmalli. 9., painos. Helsinki: KHT-Media

Kirjanpitoasetus 30.12.1997/1339

Kirjanpitolaki 30.12.1997/1336

Kirjanpitolautakunta 2007. Yleisohje rahoituslaskelman laatimisesta 30.1.2007. Viitattu 03.06.2014 <http://www.edilex.fi/kilaohje/rahoituslask2>

Kirjanpitolautakunta 2006. Yleisohje tuloslaskelman ja taseen esittämisestä 21.11.2006. Viitattu 03.06.2014 <http://www.edilex.fi/kilaohje/tuloslas2>

Laitinen, E.K. 2002. Strateginen tilinpäätösanalyysi. Jyväskylä: Gummerus.

Lydman, K.; Alakare, M.; Björklund, A.; Kemppinen, S.; Laaksonen, L. & Leppä, M. 2005. Yhdistys ja säätiö – oikeudelliset kysymykset, tilinpäätös, verotus ja hallinto. Helsinki: Tietosanoma.

Niskanen, J. & Niskanen, M. 2004. Tilinpäätösanalyysi. 2., tarkastettu painos. Helsinki: Edita.

Perälä, P. & Perälä, J. 2006. Yhdistyksen ja säätiön talous, kirjanpito ja verotus. 3., uudistettu painos. Helsinki: WSOY.

Salmi, I. 2006. Mitä tilinpäätös kertoo? Helsinki: Edita.

Seppänen, H. 2011. Yrityksen analysointi ja tilinpäätös. Helsinki: Kauppakamari.

Sokka, S.; Kangas, A.; Itkonen, H.; Matilainen, P. & Räisänen, P. 2014. Hyvinvointia myös kulttuuri- ja liikuntapalveluista. Kunnallisalan kehittämissäätiö. Tutkimusjulkaisu-sarjan julkaisu nro 77. viitattu 30.06.2014 http://www.kaks.fi/sites/default/files/TutkJulk_77_net.pdf

Tilintarkastuslaki 13.4.2007/459

Tomperi, S. 2011. Kehittyvä kirjanpito. 13., uudistettu painos. Helsinki: Edita.

Tuloverolaki 30.12.1992/1535

Vierros, H.; Pöyhönen, K. & Kallio, M. 2013. Yhdistykset ja säätiöt. Kirjanpidon, tilinpäätöksen ja verotuksen erityiskysymyksiä. 2., uudistettu painos. Helsinki: KHT-Media.

Yhdistyksen tuloslaskelmat ja taseet 2011–2013

Yhdistyslaki 26.5.1989/503

Yritystutkimus ry. 2011. Yritystutkimuksen tilinpäätösanalyysi. 9., korjattu painos. Helsinki: Gaudemus.

Tuloslaskelman malli

TULOSLASKELMA

	(Tilikausi) pv.kk.vvvvv		(Edellinen tilikausi) pv.kk.vvvv	
Varsinainen toiminta				
Tuotot	0,00		0,00	
Kulut				
Henkilöstökulut	0,00		0,00	
Poistot	0,00		0,00	
Muut kulut	0,00		0,00	
Tuotto-/Kulujäämä	<u>0,00</u>		<u>0,00</u>	
Varainhankinta				
Tuotot	0,00		0,00	
Kulut	-0,00 +/-0,00		-0,00 +/-0,00	
Tuotto-/Kulujäämä	<u>0,00</u>		<u>0,00</u>	
Sijoitus- ja rahoitustoiminta				
Tuotot	0,00		0,00	
Kulut	-0,00 +/-0,00		-0,00 +/-0,00	
Tuotto-/Kulujäämä	<u>0,00</u>		<u>0,00</u>	
Satunnaiset erät				
Satunnaist tuotot	0,00		0,00	
Satunnaiset kulut	-0,00 +/-0,00		-0,00 +/-0,00	
Yleisavustukset	0,00		0,00	
Tilikauden tulos	0,00		0,00	
Tilinpäätössiirrot				
Poistoeron muutos	-/+0,00		-/+0,00	
Vapaaehtoisten varausten muutos	<u>-/+0,00</u>		<u>-/+0,00</u>	
Tilikauden ylijäämä (alijäämä)	0,00		0,00	

(KHT-yhdistys 2010, 56.)

Lyhennetyn taseen malli, vastaavaa

TASE

	(Tilikauden päättymispäivä)	(Edellisen tilikauden päättymispäivä)
Vastaavaa		
PYSYVÄT VASTAAVAT		
Aineettomat hyödykkeet	0,00	0,00
Aineelliset hyödykkeet	0,00	0,00
Sijoitukset	0,00	0,00
VAIHTUVAT VASTAAVAT		
Vaihto-omaisuus	0,00	0,00
Saamiset		
Pitkäaikaiset		
Myyntisaamiset	0,00	0,00
Laskennalliset verosaamiset	0,00	0,00
Muut saamiset	<u>0,00</u>	<u>0,00</u>
Lyhytaikaiset		
Myyntisaamiset	0,00	0,00
Laskennalliset verosaamiset	0,00	0,00
Muut saamiset	<u>0,00</u>	<u>0,00</u>
Rahoitusarvopaperit	0,00	0,00
Rahat ja pankkisaamiset	<u>0,00</u>	<u>0,00</u>
Vastaavaa yhteensä	<u><u>0,00</u></u>	<u><u>0,00</u></u>

(KHT-yhdistys 2010, 76.)

Lyhennetyn taseen malli, vastattavaa

TASE

	(Tilikauden päättymispäivä)		(Edellisen tilikauden päättymispäivä)	
Vastattavaa				
OMA PÄÄOMA				
Osake-, osuus- tai muu vastaava pääoma	0,00		0,00	
Ylikurssirahasto	0,00		0,00	
Arvonkorotusrahasto	0,00		0,00	
Käyvän arvon rahasto	0,00		0,00	
Muut rahastot	0,00		0,00	
Edellisten tilikausien voitto (tappio)	0,00		0,00	
Tilikauden voitto (tappio)	0,00		0,00	
TILINPÄÄTÖSSIIRTOJEN KERTYMÄ	0,00		0,00	
PAKOLLISET VARAUKSET	0,00		0,00	
VIERAS PÄÄOMA				
Pitkäaikainen				
Pääomalainat	0,00		0,00	
Saadut ennakot	0,00		0,00	
Ostovelat	0,00		0,00	
Laskennalliset verovelat	0,00		0,00	
Muut velat	0,00	0,00	0,00	0,00
Lyhytaikainen				
Pääomalainat	0,00		0,00	
Saadut ennakot	0,00		0,00	
Ostovelat	0,00		0,00	
Laskennalliset verovelat	0,00		0,00	
Muut velat	0,00	0,00	0,00	0,00
Vastattavaa yhteensä		<u>0,00</u>		<u>0,00</u>

(KHT-yhdistys 2010, 77.)

Rahoituslaskelman malli

RAHOITUSLASKELMA

Toiminnan rahavirta

Varsinaisen toiminnan rahavirta

- varsinaisen toiminnan kulujäämä, josta oikaistaan	0,00
ei- kassaperusteiset erät, esimerkiksi poistot	0,00
- käyttöpääoman muutos, lyhytaikaisten saamisten ja velkojen nettomuutos	0,00
- varsinaisen toiminnan rahavirta yhteensä	0,00
- jäsenmaksut	0,00
- muu varainhankinta	0,00

Varain hankinnan rahavirrat yhteensä 0,00

Varsinaisen toiminnan ja varainhankinnan rahavirta (A) 0,00

Investointien rahavirta

- investoinnit käyttöomaisuuteen ja sijoituksiin	0,00
- sijoitusten myynnit	0,00
- saadut investointiavustukset	0,00
- sijoitusten tuotot	0,00
- sijoitusten kulut	0,00

Investointien rahavirta (B) 0,00

Rahoituksen rahavirta

Lainojen nostot	0,00
Lainojen takaisin maksut	0,00
Muut rahoitustuotot	0,00
Muut rahoituskulut	0,00

Rahoituksen rahavirta (C) 0,00

Rahavarojen muutos (A+B+C)

lisäys (+) / vähennys (-) +/-0,00

Taseen rahavarat 1.1. 0,00

Taseen rahavarat 31.12. 0,00

0,00

Jos rahoituslaskelma on oikein laadittu ja luvut täsmäävät keskenään, niin silloin rahavarojen muutos (A+B+C) on sama summa kuin taseessa esitettyjen rahavarojen muutos tarkasteltavalla ajanjaksolla.

(Vierros ym. 2013, 74.)

Tunnuslukujen ohjearvot

Koko pääoman tuotto- %:

yli		10 %	hyvä
5	—	10 %	tydyttävä
alle		5 %	heikko

Omavaraisuusaste- %:

yli		40 %	hyvä
20	—	40 %	tydyttävä
alle		20 %	heikko

Quick ratio:

yli		1	hyvä
0,5	—	1	tydyttävä
alle		0,5	heikko

(Yritystutkimus ry 2011, 64-71.)

Yhdistys X, tuloslaskelmat 2011–2013

TULOSASKELMA

	1.1.2013 - 31.12.2013	1.1.2012 - 31.12.2012	1.1.2011 - 31.12.2011
Varsinainen toiminta			
Tuotot	198 308,42	199 014,44	127 426,79
Kulut			
Henkilöstökulut			
Palkat ja palkkiot	-153 921,65	-151 816,11	-143 259,96
Henkilösivukulut	-34 544,86	-32 879,86	-30 769,06
Poistot			
Poistot kalustosta	-2 716,00	-3 483,07	-4 337,30
Muut kulut			
Vuokrat	-53 697,32	-41 525,33	-28 352,03
Kulukorvaukset	-31 874,08	-23 656,62	-20 397,51
Edustuskulut	-2 029,12	-2 743,30	-3 405,45
Tiedotus ja markkinointi	-12 544,28	-13 641,86	-15 129,54
Toimitilojen hoitokulut	-12 158,51	-7 826,43	-8 037,15
Muut varsinaisen toiminnan kulut	-136 653,43	-151 864,33	-95 224,06
Tuotto-/kulujäämä	-241 830,83	-230 422,47	-221 485,27
Varainhankinta			
Tuotot			
Jäsenmaksut	187 887,83	178 467,10	173 758,43
Varainhankinnan muut tuotot	10 083,20	3 620,00	4 540,00
Kulut			
Jäsenkortit, jäsenrek., maksujen valvonta	-536,00	-746,57	-894,47
Varainhankinnan muut kulut	-10 569,84	-3 019,94	-6 047,41
Tuotto-/kulujäämä	-54 965,64	-52 101,88	-50 128,72
Sijoitus- ja rahoitustoiminta			
Tuotot			
Sijoitustoiminnan korkotuotot	1 000,00	2 293,49	166,10
Rahoitustoiminnan korkotuotot	354,27	960,06	1 026,91
Tuotto-/kulujäämä	-53 611,37	-48 848,33	-48 935,71
Satunnaiset erät			
Satunnaiset tuotot	4 107,59	2 320,00	3 033,51
Satunnaiset kulut	-627,59	-39,37	-167,30
Yleisavustukset	49 961,62	33 283,47	42 536,54
TILIKAUDEN TULOS	-169,75	-13 284,23	-3 532,96
TILIKAUDEN YLIJÄÄMÄ (ALIJÄÄMÄ)	-169,75	-13 284,23	-3 532,96

Yhdistys X, taseet 2011–2013

TASE

Vastaavaa	31.12.2013	31.12.2012	31.12.2011
PYSYVÄT VASTAAVAT			
Aineelliset hyödykkeet			
Koneet ja kalusto	8 149,97	10 449,22	13 011,91
Aineelliset hyödykkeet yhteensä	8 149,97	10 449,22	13 011,91
Sijoitukset			
Osakehuoneisto	538 950,69	477 650,73	477 650,73
Sijoitukset yhteensä	538 950,69	477 650,73	477 650,73
PYSYVÄT VASTAAVAT YHTEENSÄ	547 100,66	488 099,95	490 662,64
VAIHTUVAT VASTAAVAT			
Lyhytaikaiset saamiset			
Siirtosaamiset	10 344,23	7 622,52	6 615,05
Lyhytaikaiset saamiset yhteensä	10 344,23	7 622,52	6 615,05
Rahat ja pankkisaamiset			
Käteisvarat	225,60	1 176,95	409,70
Pankkisaamiset	48 281,53	109 134,29	118 649,95
VAIHTUVAT VASTAAVAT YHTEENSÄ	58 851,36	117 933,76	125 674,70
Vastaavaa yhteensä	605 952,02	606 033,71	616 337,34
Vastattavaa			
OMA PÄÄOMA			
Edellisten tilikausien ylijäämä (alijäämä)	586 676,64	599 960,87	603 493,83
Tilikauden ylijäämä (alijäämä)	-169,75	-13 284,23	-3 532,96
OMA PÄÄOMA YHTEENSÄ	586 506,89	586 676,64	599 960,87
VIERAS PÄÄOMA			
Lyhytaikainen vieras pääoma			
Siirtovelat	19 445,13	19 357,07	16 376,47
Lyhytaikainen vieras pääoma yhteensä	19 445,13	19 357,07	16 376,47
VIERAS PÄÄOMA YHTEENSÄ	19 445,13	19 357,07	16 376,47
Vastattavaa yhteensä	605 952,02	606 033,71	616 337,34